Է· ՏԱՐԻ 1954 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 15 ՀՐՈՏԻՑ 4382 — Հ· Տ· 21 ՅՈՒԼԻՍ 1890 — Ն· Տ· 2 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 — ՀԻՃՐ· 17 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1307 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ Է ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար տարեկան [illegible] արժէք	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան »	200
» » Վեցամսեայ »	100
Օտար երկիրներու տարեկան [illegible]	56
» » Վեցամսեայ »	28

[illegible]

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 21 ՅՈՒԼԻՍ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՍԻՍ

Գոհունակութեամբ կը լսենք թէ Բարձր· Նուպար փաշա երեք հարիւր օսմ. ոսկի նուիրած է Կիլիկիոյ Ամեն· Տ· Մկրտիչ կաթողիկոսին՝ իւր կաթողիկոսական թեմին մէջ եկեղեցական վարժարանի մը բացման համար։ Եգիպտոսէն եկող այս լուր մասնաւորապէս հաճելի է, քանի որ կը ցուցնէ թէ Նուպար փաշա անտարբեր չի գտնուիր ազգային կրթական գործին։ Նոյն կրթական հոգածութեան պարտական էր ազգը Նուպար-Շահնազարեան վարժարանին բացումն, և եթէ Ն· Բարձրապատուութեան կամքէն բոլորովին անկախ պատճառներով այն վարժարան՝ որոյ վրայ մեծամեծ յոյսեր կը դրուէին՝ անակնկալ ձախողուած մ՚ունեցաւ, բայց յուսահատ չենք նոյն հոգածութեան շնորհիւ օր մը նոյն կրթարանն եւս վերականգնուած տեսնելու։

Գալով Կիլիկիոյ եկեղեցական վարժարանին, այս հաստատութիւն տակաւին որոշ գոյութիւն մը չունի։ Քանի մը ժառանգաւորներ կան, կամ եկեղեցականութեան պատրաստուելու տրամադիր պատանիներ, որք կաթողիկոսին կ՚ընկերանան իւր ուղեւորութեանց մէջ, և գիտենք թէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը շատ կը ճամբորդէ քաղաքէ ի քաղաք։ Թէ այս ուղեւորութեանց միջոցին ի՛նչ տեսակ գիտութիւնք դաս կը տրուին իրենց՝ որոշ չգիտենք, բայց գիտենք թէ տակաւին Սիսի մէջ քիչ շատ կազմակերպեալ վարժարան չկայ եկեղեցականներ պատրաստելու սահմանուած։ Բան մը որ մի քանի հասարակ վանքերու մէջ իսկ գոյութիւն ունի՝ կաթողիկոսանիստ վանքին և քաղաքին մէջ «իւր բացակայութեամբ կը փայլի»։ Այս վիճակ գոհացուցիչ չէ անշուշտ։ Ամեն· Տ· Մկրտիչ Կաթողիկոս շատ ծեր է արդէն, կարծենք 75 տարեկան, և որովհետեւ չուրացուիր իւր անձնական հարստութեան մը տէր լինելը, ներելի էր ակնկալել թէ քիչ շատ կազմակերպեալ եկեղեցական վարժարան մը պէտք էր ցայս վայր գոյութիւն ունենար ի Սիս։ Ինչ և է, Բարձր· Նուպար փաշայի բարեդէպ նուէրը կու գայ նիւթական քաջալեր մը լինել Ն· Ամենապատուութեան՝ ցաւալի զանցառութիւն մը դարմանելու, և իւր եկեղեցական վարժարանը շօշափելի, դրական վիճակի մը վերածելու, որպէս զի ուրիշ կողմերէ ալ օգնութիւններ և նուէրներ խնդրելու և ընդունելու կարող լինի։ Եթէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը փոքր ի շատէ նախանձախնդիր է արդիւնք ցուցնելու և երկար տարիներէ հետէ իւր վրայօք գրուածներուն գործնական պատասխան մը տալու, կը սպասենք որ Բարձր· Նուիրատուին բաղձանքն իրագործէ, և կը մաղթենք որ օր մը բախտ ունենանք Արեւելքի երրորդ երեսին մէջ կարդալու Սիսէ, Մարաշէ, կամ Այնթապէ գրուած թղթակցութիւններ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եկեղեցական վարժարանին վերջապէս բացուիլը ծանուցանող իւր ամեն պարագայիւք, որպէս են հաստատութեան շէնքն, ուսմանց ընթացքը, դասատուաց և աշակերտաց թիւն ու անուններն, այլովքն հանդերձ։ Մինչեւ այն ժամանակ, պէտք է խոստովանինք թէ շատեր պիտի յամառին միան իրենց երկարժամանակեայ թերահաւատութեան մէջ։

Ի՛նչ մեծ մխիթարութիւն կը լինէր Ազգին եթէ Կիլիկիոյ մէջ կրթական-եկեղեցական փայլուն կեդրոն մը կազմուած լինէր, ուստից շնորհքով եկեղեցականներ ելնէին, որք ամեն բանէ յառաջ իրենց թեմին լուսաւորութեան և յառաջդիմութեան աշխատելով, նպաստէին զարգացման այն հայաբնակ վայրերու որք ամեն տեսակէտով արժանի են հոգածութեան։ Եւ իրօք, այս գաւառաց մէջ շատ Հայեր կան բնակեալ որք խորին տգիտութեան մէջ կը գտնուին, և իրենց տգիտութեան իսկ բերմամբ, անկարող են օգուտ քաղելու իրենց գրից տնտեսական առաւելութիւններէն։ Արդէն Միջերկրականի մօտ, այժմ այն միջազգային պողոտային հետ անմիջական յարաբերութիւն ալ ունին շնորհիւ երկաթուղոյ, և գիտենք թէ երկաթուղոյ գիծերութիւնք սահմանեալ են կարճ ժամանակի մէջ աւելի ընդհանրանալ Կիլիկիոյ և Սուրիոյ կողմերը, շնորհիւ լուսամիտ աշխարհավարութեան մը որ այն կորեւոր գաւառները կը բանայ միջազգային վաճառականութեան ու շահագործութեան։ Տնտեսական առաւելութիւններէն զատ, Կիլիկիա Ազգին համար կարեւոր է իբրեւ ազգային եկեղեցական պահեստի կեդրոն մը, երբ Էջմիածին օտար իշխանութեան մը ներքեւ կը գտնուի։ Ամենեւին համամիտ չենք ոմանց թեթեւամտութեան որք ամեն առթիւ, ի դէպս և յանդէպս, Մայր-Աթոռն այլուր փոխադրելու խօսք կ՚ընեն։ Տարակոյս չկայ թէ մեր Կաթողիկոսք, ո՛ւր որ ալ լինին, անցեալ դարերու ինչ ինչ անտանելի դժուարութեանց մատնուած չեն գտնուիր, որք նոյն իսկ Կաթողիկոսաց կեանքն անհնարին կ՚ընէին, և խուսափումն ու տեղափոխութիւնը՝ նիւթական պէտք։ Բայց չգիտենք թէ ապագայն ինչե՛ր կը վերապահէ, և այս անստուգութեան մէջ, Ազգը խոհեմութիւն համարած է պահել Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնն իբրեւ պահեստի ոյժ մը, իբրեւ ապաստանարան մը իւր եկեղեցական արտօնութեանց և իրաւանց համար։ Պէտք չէ՞ր միթէ որ արդի աթոռակալն այս բարձր նշանակութեան համապատասխան վիճակի մէջ դնէր իւր աթոռ։—Ասոր փոխարէն, զինք պաշտպանող գրիչներ պատմութիւն, եկեղեցականութիւն և սեղանաւորութիւն զուարճալի եղանակաւ մը չփոթելով, կը գրեն թէ «Ն· Ամենապատուութիւն խոհեմութիւն կ՚ընէ իւր դրամը շահու տալով, որովհետեւ դրամատունք չկան ի Կիլիկիա,» (տարակոյս չունինք թէ Երկրագործական Դրամատունը ցայս վայր կազմակերպած է իւր մասնաճիւղեր ի Կիլիկիա,) և «ընդունած տոկոսն ալ՝ մայր-գումարին պէս՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական աթոռին հարստութիւնը կը կազմէ· զի ո՛չ ապաքէն Կաթողիկոսը ծեր է և իւր հարստութիւն իւր աթոռին կը պատկանի»։—Կը փափաքէինք որ այնպէս լինէր· կը փափաքէինք, արդարեւ, որ Ն· Ամենապատուութեան մահէն ետքն իւր հարստութիւն ծառայէր նոյն նպատակին, որուն ծառայելու ժամանակ չէ ունեցած ի կենդանութեան Ն· Ամենապատուութեան։

Բայց ինչ որ ալ լինի սոյն դրամական խնդրոյ արժէքը, սա կայ և կը մնայ թէ մեծ պատեհութիւնք կորսուած են, թանկագին ժամանակ մը վատնուած է, զոր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը փոխանակ թեմին զարգացման՝ Պատրիարքարանի հետ վիճաբանութեամբք անցունել նախամեծար դատած է։ Իշխանութիւններ խնդրած և ստացած է, զորս ի զուր կ՚աշխատինք իմանալ թէ ի՛նչ հանրօգուտ նպատակի ծառայեցուցած է։ Զիարդ և իցէ, ահա՛ նոր պատեհութիւն մը։ Բարձր· Նուպար փաշա նուէր մը կ՚ընէ Սսոյ մէջ եկեղեցական վարժարանի մը հաստատման համար, և կը յուսանք թէ Ն· Ամենապատուութեան տրամադրութեան ներքեւ դրուած դրամական միջոցք գէթ այս անգամ ազգային ակնկալութեան համապատասխան նպատակի մը կը գործածուին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԾՆՈՂՔ ՈՐՔ ԶԱՒԱԿ ՉԵՆ ՈՒԶԵՐ

Ի Ֆրանսա, օրուան խնդիրն է դարձեալ Տքթ· Լանեոյի տեղեկագիրն առ Բժշկական Ակադեմիան, որով Ֆրանսայի բազմամարդութեան նուազումը կը նշանակէ, «աղետալի վիճակ մը ի վեր հանելով», որպէս կ՚ըսէ Թան։ «Ծննդոց առաւելութիւնը վախճանելոց վրայ՝ հետզհետէ կը պակսի։ Քանի մը տարիէն, եթէ այսպէս երթայ, համեմատութիւնը պիտի յեղաշրջի· ծնունդներէն աւելի պիտի լինին մեռնող Ֆրանսացիք։ Մօտաւոր ապագայի մը մէջ, ասոր հետեւանքը պիտի լինի ո՛չ միայն դրացի ազգաց բացարձակ գերակշռութիւնն, որք Ֆրանսացի ժողովրդէն աւելի բազմածին են, այլ և ի վերջոյ Ֆրանսական ցեղին իսկ փճացումն»։

Այս չարիքին պատճառներ ցոյց կը տրուին ամեն կողմէ։ Պ· Հանրի Մարէ պատճառ կուտայ ուսեալ յարաճուն աղքատութիւնն։ Ի՞նչպէս կ՚ուզէք որ աղքատ մարդիկ, աշխատաւորաց մեծագոյն մասը զաւակներ ունենալու փափաքին երբ իրենց ապրուստն իսկ դժուարաւ կը հայթայթեն։ Ամուսնութիւնն ինչ և է· զի այր և կին կրնան փարա վաստկիլ, բայց տղա՞ք,— խօսքը մի՛ ընէք։ Առանց տղայոց երկու ծայրն հազիւ մէկ կը բերեն, իսկ երբ տղայք ծնին, և մանաւանդ երբ շատնան, «բարեկեցութիւնը կը փոխուի նեղութեան, և նեղութիւնը՝ թշուառութեան»։ Ապրուստը դիւրացուցէք, և ընտանիքներն անմիջապէս կ՚աճին կը բազմապատկին։

Բայց իրողութիւնն այս տրամաբանութեան չի համապատասխաներ։ Զաւակ չունեցող կամ խիստ քիչ զաւակ ունեցող ընտանիքներն որո՞նք են։ Քաղաքաց գործաւորներն ու գիւղերու մշակնե՞րն, որք իրենց աւուրչէքով կ՚ապրին, բայց և այնպէս շատ զաւակներ ունին միշտ, մինչ քաղաքաց աւելի կամ նուազ բարեկեցիկ դասեր զաւակ չեն ուզեր, (Ֆրանսայի մէջ), և իրօք՝ ամենէն քիչ զաւակ ունեցողները ֆրանսացի աւելի կամ նուազ ունեւոր միջին և բարձր դասերն են։

Ասոր պատճառը բացայայտ է։ Գործաւոր ընտանեաց մէջ, զաւակը վայրկենապէս եւեթ բեռ մ՚է, Տղան կանուխէն գործարան կ՚երթայ հօրն հետ, կամ արտին մէջ կ՚աշխատի հօրը քով, և շատ չանցած ո՛չ միայն իւր կերած հացը կը ճարէ այլ և ընտանեաց ապրուստին կը մասնակցի։ Իսկ բարեկեցիկ ընտանեաց մէջ, զաւակները, մինչեւ որ գործի դրուին կամ կարգուին, բեռ մ՚են ծնողաց վրայ, և բնաւ չեն օգներ ընտանեաց ապրուստին։ Նաեւ, հայրը կը վախնայ իւր չափաւոր դրամագլխին զաւակաց մէջ հաւասար բաժանմամբ կտոր կտոր լինելէն։ Ուստի, ոմանք միապետականք կը պահանջեն վերահաստատումն հին օրէնքին, որ իւր ուզածին պէս կտակ ընելու իշխանութիւն կուտար հօր, և սա կարող կը լինէր՝ իւր դրամագլխին մեծագոյն մասն ամենէն ճարպիկ և գործունեայ զաւկին կտակելով՝ ընտանեկան հաստատութեան շարունակումն ապահովել։ Ֆրանսացի ուրիշ երեսփոխաններ ալ ֆրանսական ազգին բազմամարդութեան նուազիլը կը վերագրեն կրօնական ոգւոյն տկարացման, և Թերահաւատ Թան իրաւունք կուտայ այս տեսութեան, «որովհետեւ Բողոքականութիւնն եւ իսկ յառաջ հրէական կրօնը միշտ դատապարտած են Մալթուսականութիւնն (հաշիւով զաւակ ունենալու կամ բնաւ չունենալու դրութիւնն), և այս պատուհաս (Մալթուսականութիւն) իրօք գոյութիւն չունի մեր ինչ ինչ գաւառաց մէջ, օրինակի համար ի Պրըթանիա, ուր կրօնական հաւատքը վառ և կենդանի մնացած է տակաւին»։—Բայց խորհրդարանական և կառավարական գործողութեամբ կարելի չէ թերահաւատութեան առջեւ թումբ քաշել, և ուզածին պէս կտակելու հօրենական իշխանութեան վերահաստատումն ի Ֆրանսա ո՞վ կարող է ջատագովել։

Ազգաստութեան խնդիրն յարաբերութիւն չունի բազմամարդութեան խնդրոյն հետ։— Մարդիկ ո՛րչափ աւելի բարեկեցութիւն գտնեն, ա՛յնչափ չեն ուզեր զաւակ ունենալ։ Ա՛յս է ճշմարտութիւնը, գէթ Ֆրանսայի համար։ Ուստի, Թան կ՚առաջարկէ դիւցազնական միջոց մը.—Դիւրացնել Ֆրանսայի մէջ բնակող օտարազգեաց և անոնց զաւակաց ֆրանսացումն, ընդունելութեամբ ֆրանսական հպատակութեան և ընդ նմին ֆրանսական ազգութեան։ Իւր մէջէն պակսող ոյժը Ֆրանսա կարող կը լինի այսպէս օտար ոյժով մը փոխարինել, և իւր բազմամարդութեան նուազումին բացը տեսակ մը փոխառութեամբ գոցել։

Բայց այս միջոց տրամադրելի է Ֆրանսայի նման մեծ ազգերուն միայն, որք կրնան իրենց մէջ ձուլել օտար տարրեր։ Այսօր Ֆրանսայի բնակչաց 100էն 3է քիչ մը աւելին օտարազգի է, և Ֆրանսացիք քաղաքակրթութեամբ բաւական յառաջացեալ, բաւական հօծ և հարուստ ազգ· մ՚են 100էն երեք համեմատութեամբ օտար տարր մը կուլ տալու համար։ Խնդիրը կը փոխուի երբ փոքր ազգեր նոյն դժբախտութեան մատնուին,—ամուսնութեանց և ծննդոց նուազում, մեռելոց առաւելութիւն.—զի այս փոքր ազգեր եկամուտ տարրերով չեն կրնար զօրանալ, քանի որ զասոնք իրենց մէջ ձուլելու ընկերական և քաղաքական պայմաններէն զուրկ կը գտնուին, և իրենք իրենց միացած՝ տարուէ տարի նուազելով օր մը իրօք կը փճանան։

ԴԷՊՔԵՐՆ Ց՚ԱՄԵՐԻԿԱ

Կեդրոնական և Հարաւային Ամերիկա սաստիկ յուզման մէջ կը գտնուին։ Արժանթինի Հանրապետու- [illegible] դաքական տագնապ մը յառաջ բերաւ։ Եւ թէպէտ հեռագիրն արդէն ծանոյց շփոթութեանց խաղաղելումը, բայց ասոնք բաւական ծանր եղան։ Ի կեդր· Ամերիկա, միութիւն ճանչցող և միութեան գաղափարը մերժող Հանրապետութիւնք կանոնաւորապէս կը պատերազմին իրարու դէմ։ Սան-Սալվատորի և Կուաթէմալայի միջեւ քանիցս ճակատամարտներ տեղի ունեցան արդէն Ռիօ Փազ գետին վրայ, որ երկու Հանրապետութիւններն իրարմէ բաժնող սահմանագիծն է։ Կուաթէմալայի բանակն 5,000 և Սան-Սալվատորի բանակը 6,000 զօրքէ բաղկացեալ էր, և երկուստեք 400 անձինք վիրաւորեցան և սպանեցան։ Իւրաքանչիւր կողմ իրեն կը վերագրէ յաղթութիւնը, բայց կ՚երեւի թէ Կուաթէմալայեցւոց գործն յաջող չերթար. որովհետեւ Կուաթէմալայի մէջ իսկ խռովութիւն և երկպառակութիւն ծագեցաւ։ Կուաթէմալա, ինչպէս յայտնի է, Կեդրոնական Ամերիկայի հինգ Հանրապետութեանց միացման կուսակից է։ Նիքարակուա և Քոսթա-Ռիքա Սան-Սալվատորի կողմը կը բռնեն եղեր, իսկ Հոնտուրաս Կուաթէմալայի յարեր է։

Աւելի հետաքրքրաշարժ լուր մը սա է թէ Սան-Սալվատորի նախագահ Զօր· Էզէթա մենամարտի հրաւէր կարդացեր է Կուաթէմալայի նախագահ Պարիլլաս զօրավարին, կ՚երեւի թէ ներշնչուելով հին ազգաց պատմութեան վրայ իւր շահեկան ընթերցումներէն։ Չի ծանուցուիր թէ Զօր· Պարիլլաս ընդունա՞ծ է անձնական մենամարտով մը կռուոյն վերջ տալու խնայողական առաջարկը· բայց ըստ վերջին լրոյ, ինք աւելի ծանր հոգեր ունի, ցոյցեր ընողներուն դէմ դնելու հարկին մէջ գտնուելով։

Ամերիկեան այս փոքրիկ Հանրապետութիւնք կ՚երեւի թէ դատապարտեալ են զիրար ուտելու, մինչեւ որ մեծ Հանրապետութիւն մը գայ և զամենքը մէկէն ուտէ։

⁂

Անգլիացի թղթակիցք ոմանք յատկապէս Թէռ-Նէօվ Նիւֆաունտլենտ անուն ղրկուելով, Անգլիոյ այս գաղթականութեան մէջ ժողովրդեան զգացումները քննեցին, և տեսան որ Ֆրանսայի հետ ձկնորսային խնդրոյն անել վիճակ մը ստանալէն ի վեր, կղզեցիք պաղած են Անգլիայէն, և Միաց· Նահանգաց հետ միանալու կը պատրաստուին, ըստ որում Թէռ-Նէօվ Միացեալ Նահանգաց հետ միացուելուն պէս ձկնորսային խնդիրն ի նպաստ կղզեցւոց կը վճռուի, քանի որ ամերիկեան կառավարութիւնն անգլ· կառավարութեան պէս պարտաւոր չէ Ուտրեխտի դաշնագրին Թէռ-Նէօվի ձկնորսաց վերաբերեալ տրամադրութիւններն յարգելու։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Պերլինէ կը հեռագրուի թէ Վիլհելմ կայսեր քրոջ՝ Սոֆի իշխանուհւոյն (Սպարդայի դքսուհւոյն) վիճակը ծանր հոգ կը պատճառէ։ Յայտնի է թէ Յունաստանի գահաժառանգին կինը կանխահաս ծննդաբերութեամբ մանչ զաւակ մը բերաւ։ Մանչը քաջառողջ է, բայց ծննդաբերութենէն ի վեր, որոյ միջոցին բժիշկ չի կար քովը, մօր վիճակը ծանրացաւ, այնպէս որ Վիլհելմ կայսր պէտք զգաց զՓրոֆ· Օլշհաուզէն գիտնական բժիշկը փութով Աթէնք ղրկելու։

—Աթէնքի Ֆրանսական գործակատարը յանուն Ֆրանսական Հանրապետութեան նախագահին շնորհակալութիւն յայտնեց Աթէնքի և Պիրէոսի քաղաքապետներուն և քաղաքային խորհրդականներուն՝ Ֆրանսայի ազգային տօնին կատարման ամենայն Ֆրանսասիրութեամբ մասնակից գտնուելնուն համար։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Նեղոսի վիճակը միտքերը կը զբաղեցնէ այս տարի եւս։ Մի քանի օր յառաջ, ջուրին բարձրացումը դանդաղօրէն տեղի ունենալուն պատճառաւ, կարծուեցաւ թէ անցեալ տարուան պէս կամ աւելի եւս աննպաստ պիտի լինի Նեղոսի բարձրացումն այս տարի. որովհետեւ անցեալ տարի Նեղոս բաւական չյորդեցաւ, եւ երկրագործութիւնը վնասեցաւ։ Բարեբախտաբար, անցեալ շաբթուն ի Վատի Հալֆա երկու մեթրոյի կարեւոր բարձրացում մ՚ունենալն հեռագրեցաւ

— 12 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՍՏԱՆԼԻԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ի ԽԱՒԱՐԱԿՈՒՌՆ ԱՓՐԻԿԷ

«Մահը, մահն ամենուրեքն՝ ամեն օր, եւ իր ամեն կերպարանքներուն տակ, մեր մէջն էր, բայց նաեւ գերագոյն սէրն, ինչպէս պահապան հրեշտակ մը· կը հըսկէր մահամերձներուն քով եւ կը գեղեցկացնէր մահն իսկ։ Խե՛ղճ եւ անուշ էակներ, տգէտ, մարդկութեան ամենէն խոնարհներն, անծանօթ անոնց որք կ՚երգեն վեհ զոհողութիւններն, յարատեւութիւնն, անձնուրացութիւնը, դուք իրաւամբ մեր քոյրերն էք եւ այդ բանին վրայ չկրնար տարակուսիլ նա որ ամենէն մահահամբոյր իրականութեանց մէջտեղ տեսած է ձեր օրօրելը ձեր սիրելիներուն գերագոյն նինջը։»

Մէկ քանի օր յետոյ, ջոկատին առաջաւորներն երկու թզուկ կը բերեն Ստանլիի·

«Հազիւ տեղաւորուած էինք երբ մեզ կը բերէին երկու թզուկներ, այր մը և կին մը, պղնձի գոյնով, երկուքն ալ երիտասարդ· առաջինն առաւելն քսան եւ մէկ տարեկան ըլլալու էր։ Պոնին խղճի մօռօք չափեց զայն, եւ իր [illegible] գրեց·

«Բարձրութիւն, 1·22 մեդր։— գլխուն շրջապատը 0·515·—կզակէն գանկին գագաթն, ետեւի կողմէն, 0·616·—կուրծքին բոլորտիքը, 647·—փորին բոլորտիքը, 705·—ազդրերուն բոլորտիքը, 571·— բազուկներուն բոլորտիքը, 0·108·— ձախ թեւը, 0·090·—պճեղնը, 0·178·—ազդրը, 0·497·—ցուցամատին երկայնութիւնը, 0·051·—երկայնութիւն աջ ձեռքին, 0·102·—երկայնութիւն ոտքին, 0·159·—երկայնութիւն սրունքին, 0·056·— երկայնութիւն կռնակին, 0·470·— երկայնութիւն թեւին, մինչեւ մատներուն ծայրը, 0·492։

«Առաջին չափահաս թզուկն էր զոր կը տեսնէի մինչեւ այն ատեն։ Ձեռքս մարմնոյն վրայ պտտցնելով, որ 12 հազարերորդամեդր և աւելի երկար մազերով ծածկուած էր, կարծես թէ մուշտակի մը ձեռք կը դպցնէի։ Գլուխը դրած էր տեսակ մը քահանայական գտակ, զոր դուցէ գողցած կամ նուէր ընդունած էր, և որ զարդարուած էր թութակի փետուրներու խուրձով մը։ Կեղեւէ լայն թերթ մը կը ծածկէր իր մերկութիւնը։ Իր կարի փափուկ ձեռներուն ծայրագոյն աղտոտութիւնը մեր ուշադրութիւնը գրաւեց։ Անշուշտ եկած էր պանաններ չորթելու։

«Թզուկն անհանգիստ է նախ և առաջ, բայց երբ կը տեսնէ թէ ո և է չարիք չը պիտի հասցնեն իրեն, կը պատասխանէ իրեն եղած հարցումներուն։

«Եւ, միւնոյն ատեն, պզտիկ կնոջ պղնձագոյն դէմքը պերճախօսութեամբ կը ցոլացնէր իր ընկերոջ սրտայուզութիւնն· իր աչուըները բոցեր կ՚արձակէին· իր դիմագծերն հաւատարիմ հայելիի մը պէս կը ցուցնէին այն յեղյեղուկ տպաւորութիւններն որ կը յաջորդէին ասոր դիմագծութեան վրայ· նոյն համր շարժումը, նոյն երկիւղները, նոյն յոյսը, նոյն սարսափն· այդ տարփոտ հոգին կը թրթռար միեւնոյն զգացումներով որոցմով կը յուզուէր միւս թզուկը։ Ծննդեան սագի մը պէս կլորիկ, հանդիսաւոր հացկերոյթի մը համար գիրցուած հնդկահաւի մը պէս լեցուն, իր թուխ ծիծերն հին փղոսկրի պէս կը փայլէին· ոտքի վրայ կանգուն կը մնար, թեւերը կախ, ձեռները միացուցած, եւ թէպէտ բոլորովին մերկ, կ՚անձնաւորէր սրբութիւնն եւ պարկեշտութիւնը։

«Անշուշտ այր եւ կին էին, այրն՝ Ադամի մը մեծ արժանապատուութեամբ, կինը՝ մանրանկար Եւայի մը շնորհօք։ Տարօրէն կերպիւ թանձր անասնականութեան մը ծալքերուն ներքեւ պահուըտած, իրենց հոգիները գոյութիւն ունէին սակայն, ինչպէս և ամենէն փափուկ զգացումներն, անշարժ ու թմրած մնացած ի չգոյէ գործածութեան։»

ՄԵԾ ԱՆՏԱՌԸ

Ց'Ավատիքօ, խումբը կը յառաջանայ Իհուրուի աջ եզերքին վրայ· դեկտեմբեր 4 ին, կը հասնի Նկուէձայի կայարանը, Տուէէն անցնելէն եւ այդ օրը թզուկի տասը գիւղ այցելելէ յետոյ։ Մեծ անտառին ճիշդ մէջն են։ Հարկ եղած է հեռանալ ծանօթ ճամբաներէն, վախնալով որ մ՚ուտեստ չգտնեն անդ։ Կարաւանը շատ չարչարանքներ կ՚ունենայ։ Բայց կանգ առնունք պահ մը եւ մէկ քանի քաղուածքներ տանք այն մեծապանծ նկարագրութենէն զոր Ստանլի կ՚ընէ Մեծ Անտառին վրայ, Երկրախոյզն անդ ի յայտ կու գայ իբր առաջնակարգ մատենագիր։ Գրչի ծանր հարուած մը տալէ յետոյ Բռոֆէսոր Տրումմոնտի, անդամ մէկ քանի գիտնական ընկերութեանց, որ զԱփրիկէն կը նկարագրէ իբր անապատ մը եւ կ՚ըսէ թէ շաբաթը մէկ անգամ միայն որմաւենի մը կը տեսնես անդ, այսպէս կը շարունակէ·

«Անտառը ունի 1000 քիլոմեդր երկայնութիւն· միջին լայնութիւնն է 840։ Ընդհանուր տարածութիւն՝ 840.000 քառակուսի քիլոմեդր, առանց հաշուելու անջատ կտորները, անտառի կղզեակներն եւ թերակղզիներն որք մնացեալ մասէն բաժնուած են «խոտերու ծովին» խորշերով եւ ընդարձակ տարածութեամբքն այն բարձրամայրի անտառին որք կը ծածկեն սարերին հովիտներն, ինչպէս Լաւմանի, Լուլուանկու, Ուէլլէ Մուպանկի, եւ նոյն իսկ Քոնկոյի եզրերը, Պոլոպոյէն ի Նոյքաս։

«Քոնկոյի եւ Արուհաւիմիի միջեւ կրցայ մտնել նախնական մեծ անտառին շատ երկար եզրը, բայց ատ պիտի խօսիմ Եամպույեայէն, 25^{0} 30' լայնութեան, յինտէսուրա, 29^{0} 59' տարածուող մասին վրայ, այսինքն Թռչնոյ սաւառնմամբ 525 քիլոմեդր տարածութեան վրայ։

«Դիտենք այս անհուն երկիրն ոչ իբր գործնական մարդ, ոչ թէ գիտնականօրէն ուսումնասիրելու համար անտառներն եւ անոր արտադրութիւնները, բայց ընդհանուր գաղափար մը կազմելու համար։ Կը ծածկէ այնչափ ընդարձակ տարածութիւն մը, այնչափ մի եւ այնչափ այլազան է որ պէտք է ահագին գրքեր՝ ըստ պատշաճի նկարագրելու համար զայն։ Եւ եթէ աւելի մօտէն դիտենք զայն, մասնագէտներու լեգէոններ պէտք է որ օգնութեան կոչենք մեզ։ Անհնար է մօտէն քննել ծաղիկներն եւ պտուղներն եւ այդ բուսականութեան բազմաթիւ հրաշալիքներն· անհնար է նշանակել կեղեւի եւ տերեւի պէսպիսութիւններն զմեզ շրջապատող հրաշափառ ծառերուն մէջ, կամ բաղդատել ապակենման կամ լարծուն խէժերն որք կ՚իյնան կաթի կաթիլներով, սաթի մարգարիտներ կամ թափանցիկ բալասաններ։ Պարապ ժամանակ կը պակսի մեզ դիտելու համար ծրաշան մրջիւններու չարագործ ջոկատներն որք կ՚ելլեն ու կ՚իջնեն բուներուն վրայ, հովիտներուն կամ լերանց գօտիներուն մէջէն զորս կը ներկայացնեն կեղեւին խորշումները, կամ սպասելու համար կատաղի պայքարներուն զորս իրարու դէմ կը մղեն երկու կողմերէն հասնող սեւ եւ կարմիր մրջիւններու վաշտերը։

«Ի՛նչպէս քրքրել նեխութեանց այդ զանգուածը, սա մեռած ծառն որ երբեմն այնչափ հզօր էր եւ այժմ սպունգի մը պէս ծակծկած։ Իր նախկին գոյութենէն, շրջապատը միայն պահած է. ներքնակողմը կը վխտայ միջատներու մանր ցեղերով։ Միջատաբանին համար ի՛նչ գանձ։ Ականջնիդ մօտեցուցէք· պիտի իմանաք սաստիկ եւ գործունեայ կենաց անդուլ անընդհատ մրմունջը։ Այդ միլիոնաւոր անասնիկները, զանազան ձեւերով, փայլուն գոյներով, շողշողուն հանդերձներով, իրենց աշխատութեանը մէջ բերկրապատար, իրենց կարճ այլ գործօն եւ անյագ կեանքն հրճուանքով անցունելով, տեսէք թէ ի՛նչպէս կ՚աւերեն, կը կռուին կ՚ոչնչացնեն, կը շինեն, ամենուրեք կը վխտան կը պրպտեն, առանց դուլ ու դադարի։

«Երեւակայեցէք ամբողջ Ֆրանսան եւ ամբողջ Սպանիան ծածկուած ծառերով, որոց բարձրութիւնը կը հասնի 6 մեդրէն 54 մեդր։ Այս ծառերուն կատարներն այնչափ մօտեցած են իրարու որ կը շաղապատին և թող չեն տար տեսնել երկինքն եւ արեւը։ Մէկ ծառէն միւսը նետեցէք 5էն 40 սանդիմեդր թանձրութեամբ չուաններ, դարձուցէք զայնս, փաթթեցէք հանգոյցներով եւ ամեն կերպ բոլորակ կապերով, հսկայական W և M ձեւերը տուէք, բուներուն փակցուցէք զայնս կամ փաթթեցէք բոլորտիքն և մինչեւ գագաթներն ինչպէս անվախճան Ամազոնի եզերաց մեծ պօա օձ մը, անագոնտա մը։ Անոնց վրայ շռայլեցէք տերեւներն եւ ծաղիկներն, եւ թող տերեւները վերը ծածկեն արեգակն. ամենէն բարձր ոստերէն, հարիւրներով իջնեն հողէն մէկ քանի ոտք բարձր· ծոպերով սփռեցէք զայնս արմատներուն ծայրերը որք օդին մէջ արձկուած են։

(Շարունակելի)

ի Դաշնիրէ ։ Յուլիս 26ին ալ ի Վատի Հալֆա գրեթէ կէս մէթրօ աւելի բարձր էր Նեղոսի մակերեւոյթը քան անցեալ տարի նոյն ժամանակ ։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Աւստրեան իշխանութեանց ձեռամբ Փրօ Փաթրիայի լուծումէն և Թրիեսթէի և Թրենթինոյի իտալերէն լրագրաց դէմ խիստ միջոցներու ի գործ դրուելէն ի վեր Իտալիոյ մէջ տիրող յուզումը տեսնելով, Պ. Քրիսփի հրաման ղրկեց գաւառապետներուն որպէս զի Աւստրիոյ դէմ յուզումն հանդարտեցնեն, և իրենց ազդեցութիւնը բանեցնելով հասկցնեն աբոց որ անկ է թէ ազգը ծանր դժուարութեանց կը մատնեն այսպիսի ծայրայեղութիւններ գործելով դրացի հզօր Պետութեան մը դէմ, որուն հետ նիզակակից կը գտնուի Իտալիա ։ Կը մնայ տեսնել թէ ծայրայեղք մտիկ պիտի ընե՞ն ։

ԾՈՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆՔ

Ֆրանսացի ծոմապահ Ժաք, իտալացի Սուչիի մրցակիցն, այսօր, շաբաթ, ի Լոնտոն կ'աւարտէ իւր 42 աւուր ծոմապահութիւնն ։ Ընդհանուր հետաքրքրութիւն կը շարժէ այս փորձ ։ Սուչի 40 օրէն աւելի անօթի չէր մնացած ։

ԿԱՒԿԱՍԻԱ

Կաւկասիոյ կուսակալ Շէրեմէթիէվ իշխան ըսաւ Տէյլի Նիւզի թղթակցին թէ ամէն միջոցներ ձեռք առնուած են Քուպանի 9.000 Չերքէսաց ի Թուրքիա գաղթականութեան համար, ուր օսմ. կառավարութիւնն իրենց դիւրութիւն պիտի տայ Սեբաստիոյ նահանգին մէջ հաստատուելու ։

ԱՌ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Յառաջիկայ երկուշաբթի աւուր թերթին հետ մեր ընթերցողք պիտի ստանան հռչակաւոր երկրախոյզ Սդանլիի ի Խաւարակուռն Ափրիկէ ուղեւորութիւնը մանրամասնաբար ցոյց տուող աշխարհագրական քարտէս մը զոր յատկապէս «Արեւելք»ի համար պատրաստած է Պատմութեան և Աշխարհագրութեան ծանօթ ուսուցիչ Գրիգոր էֆ. Մարգարեան ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ
ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ

Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրն հրաժարական մատուցած է առ կայս. կառավարութիւնն ։

Երէկ, ուրբաթ, Ազգ. Պատրիարքարանի գործակատար Աբրահամ էֆէնտի Փրէնկեան Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշայի ապարանքն երթալով, անձամբ Նորին Բարձրութեան յանձնեց Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարագիրն ։

Կրօնական և Քաղաքական ժողովներն այսօր խառն նիստ կը կազմեն ի Պատրիարքարան ։

Սկիւտարի Պէրպէրեան վարժարանի տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ երէկ վարժարանի սրահին մէջ, ընդ նախագահութեամբ Մուրատեանց Գեր. Մելքիսեդէկ եպիսկոպոսի ։ Եկեղեցական դասէն ներկայ էին Գեր. Մատթէոս եպիսկ. Իզմիրլեան, Գեր. Գրիգորիս եպիսկ. Ալեաթճեան, եւ Արժ. Յակոբ Աչառ ու Մովսէս Կէօմիւշեան Ծ. վարդապետներն. իսկ աշխարհական դասէն երեւելի բազմութիւն ազգայնոց ։

Հանդէսն սկսաւ ժամ 6½ին, Վեհ. Սուլթանի անուան ձօնեալ Թուրքերէն մաղթերգով մը, որու յաջորդեց Թուրքերէն ուրիշ մաղթերգ մը դաշնակի ընկերակցութեամբ ։ Ապա, Ռեթէոս էֆ. Պէրպէրեան կարդաց տարեկան տեղեկագիրը, պարզելով վարժարանին ուսումնական և նիւթական վիճակը ։ Պէրպէրեան վարժարանն այս տարի տասը շրջանաւարտ աշակերտներ, ունի որք են ։

Պարոնայք՝ Օննիկ Մուրատեան, Կարապետ Քէհեաեան, Պետրոս Կարապետեան, Գալուստ Փափազեան, Խաչիկ Հէքիմեան, Յակոբ Յակոբեան, Միհրան Եազըճեան, Միքէլ Արապեան, Լեւոն Թաշճեան, Յակոբ Փափազեան ։

Շրջանաւարտից ոմանք այլ և այլ նիւթոց վրայ գրաւոր բանախօսութիւններ ըրին, յետ որոյ տեղի ունեցաւ մրցանակաց և վկայականաց բաշխումն, և տնօրէն էֆ., ըստ սովորութեան, յորդորական մը ուղղեց ։

Հանդիսականաց մէջէն ճառեր արտասանեցին Մատթէոս էֆ. Մամուրեան եւ Յովհաննէս էֆ. Սեթեան ։ Հանդէսը փակեց Գեր. Մելքիսեդեկ Սրբազան՝ քաջալերական խօսքերով և օրհնութեամբք ։

Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ Նաւեան Աղն. Մկրտիչ էֆէնտիի որդին՝ Պ. Վահան Նաւեան՝ որ իրաւաբանական ուսմանց կը հետեւէր ի Բարիզ, իւր վերջին տարւոյ քննութիւններն յաջողապէս անցունելով, Licencié en Droitի վկայական ստացեր է ։

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԴԷՊՔԸ

Երէկուան բոլոր Թուրք լրագիրք՝ Թարիք, Թ. Հաքիքաթ, Սապահ, [illegible], Սէրվէթ և այս աւուր Սաատէթ՝ միահամուռ հետեւեալը կը հրատարակեն, զոր նոյնութեամբ կը ներկայացնենք մեր ընթերցողաց ։

«Անցեալ կիրակի օր ի Գումգաբու Հայոց եկեղեցւոյն մէջ արարողութիւնք կատարուած պահուն, անապայ հայ մը բեմին վրայ ելնելով, կը համարձակի իմաստազուրկ ատենաբանութիւն մ'ընել ։ Հոն գտնուող եկեղեցականներէ մին կ'ուզէ արգիլել այդ անձն, որ երկու ձեռք րեվոլվեր կը պարպէ զէնքը արգիլել ուզող այդ եկեղեցականին վրայ ։ Ասոր վրայ նմանօրինակ ուրիշ անձեր իրենց վրայ գտնուած դաշոյններն ու այլ զէնքերը կը քաշեն և զայնս գործածել կը յանդգնին ։ Այդ կողմերը գտնուած զինուորք, ոստիկան-զինուորք և ոստիկանք՝ իմանալով, անմիջապէս դէպքին վայրը կը հասնին, սակայն վերոյգրեալ անձինք կը համարձակին ասոնց վրայ քար նետել եւ զէնք գործածել ։ Այս միջոցին, զինուորներէ մէկ քանին ծանր վէրքեր կը ստանան և հայերու կողմէ պարպուած հրազէններէն երկու հայեր կ'սպաննուին ։

«Նոյն օրը նոյն ժամուն Վասփորի մէջ պահականոցի մը առջեւ կեցող պահակ զինուորի մը վրայ հրազէն կը պարպուի, սակայն գնդակը կը վրիպի ։

«Զինուորաց, ոստիկան-զինուորաց և ոստիկանաց կողմէ եղած ջանքերով, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանի, ցրուեցան համախմբեալ այդ անկարգ անձինք և անկարգութեանց ծաւալման տեղի չտրուեցաւ ։

«Սպարապետի Դրան մէջ կազմեալ ատեանի մը յանձնուած է այդ ընթացքին մէջ գտնուիլ յանդգնող անձերէ ձերբակալելոց քննութիւնը ։ Այս առթիւ առնուելիք տեղեկութիւնք և գործին ելքը պիտի հրատարակուին պարբերաբար ։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Վեհ. Սուլթանն երէկ միջօրէին փառաւոր հանդիսիւ Համիտիէ մզկիթը գնաց, ուր տեղի ունեցաւ Սէլամլըքի արարողութիւնը ։ Ն. Վեհափառութիւն ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ ։

Կայս. մասնաւոր Արքեզ պաշտօնատան մէջ կը գտնուէին ռումանական դեսպան Պ. Միթիլինէօ, կինն ու առաջին թարգմանը, Կիլտանիներու Պատրիարք Տ. Բաթրոս Իլիաս իւր հետեւորդներով, պապական նուիրակ [illegible] նացի, ռուսիացի ու ֆրանսացի դրօսաշրջիկներ ։

Վեհ. Սուլթանի սենեկապետներէն Էմին պէյ այդ պաշտօնատունը գնաց և յանուն Ն. Վեհափառութեան հարկ եղած մեծարանքներն ըրաւ ներկայից ոմանց ։

* * *

Կայս. պալատան առջեւը գտնուած քէօշկին մէջ կը գտնուէին անգլիական դեսպան Սըր Ո. Հուայթ և առաջին թարգման Սըր Ա. Սանտիսն, որք Սէլամլըքի հանդէսը դիտելու եկած էին ։

Յաւարտ Սէլամլըքին, դեսպանն ու առաջին թարգմանը Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան և արժանացան Ն. Վեհափառութեան մեծարանաց ։

Ունկնդրութեան պահուն թարգմանի պաշտօնը կատարեց արարողապետ Մինիր փաշա ։

ՆԱԶԸՄ ՊԷՅ

Ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյ նախընթաց օր կայս. պալատ գնաց և իւր նոր պաշտօնին առթիւ շնորհակալութիւն ու երախտագիտութիւն յայտնեց ։ Ն. Վսեմութիւն, Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն առնելէ յետոյ, իւր պաշտօնատեղին դարձաւ ։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Մայրաքաղաքիս պուլկար ուսուցիչք եւ երեւելիք երեքշաբթի օրը գումարում մը ունեցան Օրթագիւղի մէջ, խորհրդակցելու համար այն միջոցներուն վրայ՝ զորս հարկ է ձեռք առնուլ պուլկարական երեք եպիսկոպոսաց կայս. պէրաթները առնելէն յետոյ գաւառաց մէջ կրօնական գործոց եղանակին կարգադրութեան համար ։ (Մանզումէ)

ՀԻՒՍԷՅԻՆ ԷՖԷՆՏԻ

Թաղապետութեան Զ. շրջանակի տնօրէն Հիւսէյին Հասիպ էֆէնտի, որ Բերայի կառավարչութիւնը կը վարէ փոխանորդաբար, նախընթաց օր Կալաթա-Սէրայի ոստիկանատունը գնաց և զբաղեցաւ նոյն պաշտօնատան վերաբերեալ ինչ ինչ խնդրոց կարգադրութեամբ ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ

Ֆրանսական դեսպանն ու դեսպանուհին այս իրիկուն Բարիզէն մայրաքաղաք կը հասնին արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով ։ Մոնթեպելլօ կոմսին բացակայութիւնը տեւած է 17 օր ։ Կոմսին կ'ընկերանայ իւր եղբայրը ։

ԿԱՐՆՈՅ ՆՈՐ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Կարնոյ նոր կուսակալ Ֆէրիտ Հասան Խայրի փաշայի պաշտօնը վաւերացնող կայս. ֆէրմանը պատրաստուած և ղրկուած է Ն. Վսեմութեան ։

ՀՆՏԱԽՏ

Մանզումէ կը ծանուցանէ թէ, ըստ նորագոյն և պաշտօնական լրոյ, բաց ի այն տեղերէն յորս հնտախտ ծագած էր, Ճիտտէի ուխտաւորաց մէջ եւս հնտախտէ բռնուածներ կան ։

* * *

Լ. Հէրալտ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Հիճազի առողջապահական վիճակին եւ առողջապահական խորհրդոյ ձեռք առած միջոցներուն վրայ ։

Հիճազի առողջապահական վիճակին նկատմամբ հինգշաբթի օրը առնուած լուրերը գոհացուցիչ չեն ։ Յայտնի է թէ վերջերս հնտախտի դէպքեր պատահած էին անդ ։ Ճէտտէ չոգենաւը գտնուող ուխտաւորաց մէջ ։ Բոլոր այս ուխտաւորք խիստ քարանթինայի մը ենթարկուած են Քամարան կղզւոյն մէջ և տակաւին այդ մաքրանոցը կը գտնուին ։ Բաց աստի, քոլերայի տասնէ աւելի դէպքեր պատահած են Գուրպան Պայրամի առաջին օրը Մինայի դաշտն հաւաքուած ուխտաւորաց մէջ ։ Անկից ի վեր ուրիշ դէպքեր պատահած են և կը պատահին ։

Հետեւաբար, առողջապահական խորհուրդն յարտասովոր նիստ գումարեցաւ հինգշաբթի օրն ընդ նախագահութեամբ արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի, հնտախտի ծաւալումն արգիլելու նպատակաւ ստիպողաբար ձեռք առնուելիք միջոցները անօրինելու համար ։ Ծովու ճամբան որուն կը հետեւին ուխտաւորք, Նուիրական վայրերէն վերադարձած ատեննին, Սուէզն ու Պապ-էլ-Մանտէպն է ։ Արդ, Խորհուրդը տեղեկանալով որ Եգիպտոսի առողջապահական վարչութիւնը Սուէզի ճամբով դարձող ուխտաւորները տասնօրեայ քարանթինայի կ'ենթարկէ ի Սինա և հնգօրեայ քարանթինայի յԱյնիւ-Մուսա, որոշեց որ այդ միեւնոյն ուխտաւորք՝ եթէ Սուրիա երթան՝ Պէրութի մաքրանոցին մէջ քարանթինայի պիտի ենթարկուին ։ Անոնք որք Ափրիկեան Տրիպոլսոյ ո՛րև է մէկ ծովեզերքը, Անատոլու կամ Կ. Պոլիս երթալ կ'ուզեն, Կլազոմէնի մաքրանոցին մէջ [illegible] պիտի ենթարկուին ։ Պապ-էլ-Մանտէպի ճամբով դարձող ուխտաւորք տասնօրեայ քարանթինա պիտի սպասեն ի Քամարան ։ Իսկ Հիճազէն Եէմէն և Պաղտատ դարձողները քարանթինայի պիտի ենթարկուին յարմար տեղեր յորս մաքրանոցներ պիտի հաստատուին ։ Գալով Մէքքէէն Մէտինէ երթեւեկող ուխտաւորաց, անոնք իրենց անասուններն ու գործերը այդ քաղաքէն դուրս պիտի թողուն և մի միայն ուխտագնացութիւննին կատարելու համար թոյլ պիտի տրուի անոնց քաղաք մտնել ։

«ՊԵՐԷՆԻՋԷ»Ի ԱՐԿԱԾԸ

Ստուգուած է թէ այն անգլիական չոգենաւն որ Պերէնիջէին զարնուելով, պատճառ եղած էր անոր խրման և փճացման, Մօնկէյ կը կոչուի ։ Այս չոգենաւ Վենետիկէն կուգար և Լաւրիոնէն հանածոյք առած էր Անգլիա փոխադրելու համար ։ Մօնկէյն այժմ Շիրայի առջեւ կը գտնուի, ուր թերեւս նորոգութիւններ կրելէ յետոյ, պիտի կարենայ շարունակել իւր ճամբան ։

Աւստրիական Լոյտի ընկերութիւնը կա՛մ Յունաստանի և կա՛մ Անգլիոյ մէջ դատ պիտի բանայ անգլիական չոգենաւուն հրամանատարին և տէրերուն դէմ, փճացման հատուցում պահանջելով ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Թայմզ իւր յուլիս 24ի ելմտական տեսութեան մէջ կըսէ թէ Դամասկոսի երկաթուղւոյ շինութեան գործն ի գլուխ պիտի ելլէ ի մօտոյ ։ Արդէն ծանուցուած էր թէ այս մենաշնորհը տուող կայս. Իրատէն ելած է մայիս 13ին ։ Արտօնատէր Պ. Ֆիլլինկ կայսերական ֆէրմանը յունիս 17ին ըստացած ըլլալով, Անգլիա դարձած է և պէտք եղած կարգադրութիւններն ըրեր է փորձագէտներ ղրկելու համար ։

Բայֆայէն առնուած հեռագրական տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ երկրաչափք հասած են արդէն և ուսումնասիրութեանց սկսած ։ Այս ուսումնասիրութիւնք պիտի լրացուին յառաջիկայ հոկտեմբեր ամսուն և երբ օսմ. հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն հաստատէ յատակագծերը, շինութիւնք պիտի սկսին փութանակի, որպէս զի գիծը պատրաստ ըլլայ յառաջիկայ տարիէն առաջ ։

ԱԹԸՐՆԻ ՆԱՀԱՆԳԸ

Այտընէն կը գրեն թէ կուսակալութիւնն որոշած է այս տարի տասանորդի տրոց մեծ մասը ուղղակի գանձել, առանց վարձակալութեան տալու, որովհետեւ այս վերջնոց կողմէ առաջարկեալ գներն իսկական արժէքին չեն համապատասխանած ։

ՍԸՐ ԷՏԿԱՐ ՎԻՆՍԸՆԴ

Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհ. տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընդ նշանուեր է լորտ Ֆիվըրշէմ կոմսին աղջկան՝ օրիորդ Հէլէն Վէնէձիա Տընքըմպի հետ ։

ԹԻՖԹԻՔ

Ինչպէս յայտնի է, կայս. Իրատէ մը հրամայած էր արգիլուլ թիֆթիք արտադրող այծերու օսմանեան երկիրներէ օտար երկիրներ արտածումը ։

Արդ, Ներքին գործոց նախարարութիւնը տեղեկանալով որ թիֆթիք արտադրող այծեր կ'արտածուին յԱնատոլիա, հակառակ այս արգելքին, հրահանգ ուղղած է որոց որ անկ է՝ խիստ հսկողութիւններ կատարել, որպէս զի այդ արգելքի հակառակ չի գործուի ։

ՈՃԻՐՔ, ԱՐԿԱԾՔ ԵՒ ԱՅԼՆ

Պայրամի երկրորդ օրն, երկուշաբթի, տասը պատանիներ, աշակերտ բժշկական նախնական վարժարանին, Ախոռ Քարուէն մակոյկով Ֆէնէր Պաղչէսի գնացեր են լողալու համար եւ այդ օրէն ի վեր երեւան ելած չեն ։ Նոյն օրը փչած սաստիկ հողմին պատճառաւ ծովը ալեկոծեալ ըլլալով, մակոյկը հոսանքէն մղուած եւ բաց ծովուն մէջ յառաջացած է ։

Ոստիկանութիւնն իմանալով. անմիջապէս շոգեմակոյկներ ղրկած է ամէն կողմ, սակայն հետք մը գտած չէ ։ Խուզարկութիւնք կը շարունակուին ։

Նախընթաց օր մախսուսէի 12 թիւ շոգենաւը, Մեծ կղզիէն կամուրջ եկած պահուն, Ֆէնէր Պաղչէի առջեւ պարապ մակոյկ մը նշմարեր է ։ Շոգենաւն անմիջապէս մակոյկին մօտենալով ոչ ոք գտած է մէջը ։ Կերեւի թէ այդ այն մակոյկն է, ուր պատանիներն նստած էին և հաւանօրէն ամէնքն ալ խեղդուած ըլլան ։

—Անցեալ օր Իսմայիլ էֆէնտի անուն մարդ մը, կանացի հագուստով, Գասըմ Փաշայի թատրոնը կ'երթայ և հոն կանանց յատուկ տեղը մտնելով, անվայել ընթացից մէջ կը գտնուի ։ Ոստիկանք իմանալով անմիջապէս կը ձերբակալեն և Բերայի ոստիկանատունը կը ղրկեն այդ մարդը ։

—Երէկ Շիրքէթի կառարարձ շոգենաւը Սկիւտարի նաւամատոյցին առջեւ կեցած պահուն, Հիւսէյին անուն ինը տարեկան տղայ մը շոգենաւուն վերի յարկէն վարի յարկն ինկաւ և գլուխը վտանգաւոր կերպիւ վիրաւորուեցաւ ։ Ոստիկանք անմիջապէս Հայտար Փաշայի հիւանդանոցը փոխադրեցին այդ տղան, որ կ'ըսուի թէ իւր անառակութեան ցաւալի հետեւանքը կրած էր ։ Հիւսէյին՝ Մէհմէտ Ալի անուն բեռնակրի մը տղան էր եւ այնչափ անառակ որ հայրն ստիպուեր էր առջի օրը իւր տան մէջ շղթայով կապել, սակայն սատանակ տղան յաջողած էր շղթաները քակելով փախչիլ և կառարարձ շոգենաւը մտնել, ուր այդ արկածը պատահած է ։

—Նախընթաց գիշեր Հարէմ Իսքէլէսիի բացերն առագաստաւոր մակոյկ մը ընկղմեցաւ, սակայն մօտակայ նաւավարք օգնութեան փութալով մակոյկին մէջ գտնուած մարդն ազատեցին ։

—Չորեքշաբթի գիշեր Նէշէ, Էնվէր, և Իհսան անուն պատանիներ, գինով վիճակի մէջ Լանկայէն Աքսէրայ կ'երթային անցորդներու վրայ յարձակելով, երբ գիշերապահը նշմարեց և ուզեց ոստիկանութեան իմաց տալ, սակայն Նէշէ գիշերապահին վրայ յարձակեցաւ և դաշոյնը քաշելով նորա աչքը մխեց ։ Երեքն ի միասին թէեւ փախան, սակայն ոստիկանութիւնը կը փնտռէ զանոնք ։

—Նախընթաց գիշեր Թրամվէյի երկու կառքեր, որք հակառակ կողմերէ կուգային, ի Բերա Թագսիմի պարտիզին առջեւ ընդհարում ունեցան, որ արդիւնք էր կառապանաց անուշադրութեան ։ Կառքերուն ապակիներն և երկաթ վանդակները կոտրեցան ։

ՄԵՍՐՈՊ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻԿ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Սոյն ընդարձակ բառարան որոյ թերթերուն հրատարակումը կը ծանուցանենք հետզհետէ, կը շարունակուի կանոնաւորաբար և գրեթէ կէսը տպագրուած է ։

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, բաժանորդագրութիւն մը բացուած է, մէկ մի օրինակը 20 Ֆրանքի, որուն կը մասնակցին ամէն կողմանէ և որոց ցանկն կը հրատարակեմք Արեւելքի մէջ ։

Սոյն ճոխ գործ որ կը պարունակէ բոլոր բառերէն զատ գիտական արուեստական ևլն ևլն. Ֆրանսերէնի բոլոր ոճերն և ասացուածներն իրենց թարգմանութեամբն, բառերու այլ եւ այլ առումներն իրենց համապատասխան նշանակութեամբն շատ մը օրինակներով բացատրելով նորա զանազան նրբութիւններն, ի հարկին դնելով Թուրքերէն նշանակութիւններն ևս, շատ կարեւոր աշխատութիւն մ'է որ մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ մեր արդի գրականութեան ։

Բազմաշխատ հեղինակն մեծ խնամք ունեցած է Ֆրանսերէն բառերուն դիմաց դնել հայերէն բուն համանշանաքն, չ'գտնուածներն շինելով ինքնին եւ գտնուածներն ճշդելով ըստ մեծի մասին, որով մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէ թարգմանութեանց համար և իւր գործը անհրաժեշտ կը կացուցանէ թէ՛ Ֆրանսերէն գիտցողներուն և թէ ուսանողներուն առ հասարակ ։

Որովհետեւ քիչ ատենէն բաժանորդագրութիւնը պիտի փակուի եւ գործոյն գինը պիտի լինի 30 Ֆրանք, կը յորդորեմք մեր ազգայիններն որ փութան օգուտ քաղել առիթէն եւ տէր լինել այսչափ կարեւոր գործի մը որ այնքան ընդարձակութեանն ու ճոխութեանն հետ համեմատաբար շատ դիւրագին լինելու առաւելութիւնն եւս ունի ։

Բաժանորդագրութիւնք կ'ընդունուին ի գրասենեակ Արեւելքի ։

«Հրատարակուեցաւ ։ 38րդ թերթն ։ որ կը հասնի մինչեւ Maigreur բառը ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՇՏԱՄԱՆՑ ԵՒ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ
ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԱԶԳԱՑ
ԳՐԵՑ
ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Գին 6 Ղրուշ 210

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՐՔ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 1 օգոստ. —Երեսփ. ժողովոյ մէջ, Սըր Ճ. Ֆէրկիւսըն պատասխանեց թէ «Փեթերսպուրկի անգլ. գործակատարէն անցեալ ամսուն առնուած տեղեկագրոյ մը նայելով, ռուս կառավարութիւնը մտադիր չէ Հրեաները զրկել իրենց արդի իրաւունքներէն» ։

ԱԹԷՆՔ, 1. —Ֆրետերիկ կայսրուհին Աթէնք ժամանեց ։ Ի Պիրէոն զինք դիմաւորեց Եորկիոս թագաւոր ։

ՊՈՒԷՆՈՍ-ԱՅՐԷՍ, 1.— Քաղաքը ծանրապէս վնասուեցաւ ռմբակոծումէն, որուն դէմ բողոքեցին Տէրութեանց ներկայացուցիչք ։ Սպաննեալք 1.000 հոգի և վիրաւորեալք 500 հոգի են ։

ՎԱԼԵՆՑԻԱ, 1.—Երէկ Վալենցիոյ նահանգին մէջ 18 անձինք և քաղաքին մէջ 4 անձինք բռնուեցան հնտախտէ ։

ԼՈՆՏՈՆ, 1.— Անգլիոյ առեւտրական պաշտօնարանին պետ Պարոն Հէնրի տը Վորմս իմացուց Երեսփ. Ժողովոյն թէ անգլ. հպատակ մը սերպ կառավարութենէն 15 տարւոյ պայմանաժամով բացարձակ արտօնութիւն ստացած է խոզի մսին աղածները պատրաստելու ։

ՓԱՐԻԶ, 1.— Թունուզէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Թունուզի Պէյլութեան հարաւային սահմանաց վրայ կռիւ տեղի ունեցած է Մակկէն ցեղին և Սէզամ ցեղին միջեւ, որ իւր ղուարները միւս ցեղին արօտավայրերուն մէջ արածել կ'ուզէր ։ Երկուստեք սպաննեալք և վիրաւորք կան ։ Քննութիւն բացուեցաւ ։

ՓԱՐԻԶ, 2.— (Ա. Հ. Գ.) — Սպանիոյ Ալֆոնսօ ԺԲ թագաւորին (Արեւելեան Հեռ. Գործակալութիւնն Ալֆոնսօ ԺԳ. ըսել կ'ուզէ) մահուան լուրն ելաւ երէկ, և սպանիական Արտաքին փոխառութիւնը մէկ ղրուշ ինկաւ ։ Բայց յետոյ այս լուր հերքուեցաւ ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 21 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)	108 5/8
3 » » » (վճռկն)	108 1/4
3 » Բարիզի » (պանքայի)	23 20
3 » » » (վճռկն)	23 27 1/2

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միջն. Ն. Սէրի		19 18 1/2
Գօբրայի գոցուելէն վերջը	»	19 21
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելուն		19 17
Կէս օրին	»	19 18

ԽՈՒԹԻՒԳՐԱՋԻ ՏԱԽԻԼ

Երէկ երեկոյ	54 30
Այս առաւօտ	— —
Կէս օր	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A. Սէրի	39
	B. »	23 1/16
	C. »	19 22

ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ.	Լր.	4 36
Քրէտի ժէնէրալ	Օսմ.	»	9 10
Պանք տը Գօնս.	»	»	6 38
Սոս. Շանժ էվալիէօր	»	»	4 35
Թրամվէյ	»	»	497
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	74
Բաժնեթուղթ Լավրիոնի		Գ. Կ.	133

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 24
Անգլիական ոսկի	»	110 10
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	108
Իմփէրիալ	»	90 30
Քրէմից	»	51 18
Ռուսիոյ թղթադրամ	»	7 78
» արծաթ	»	80
Մեճ. արծաթ. (սարք)	»	108 11
Վէյնոց	»	103 20
Հինգնոց	»	103 15
Մէթալիք	»	101
Թաֆիլէ	»	— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 1 Օգոստոս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	92 80
» » 4 1/2 %	105 80գ. կ
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	18
Օսմանեան երկաթուղի	75 25
» Բէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթոման	576 25
Գրէտի Լիոնէ	755
Իտալական Ռանթ 5 %	93 60
Հելլէնական 5 %	472 50
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	չկայ
Եգիպտական միացեալ	485
Պանք տը Բարի	797 50
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	— —
Սուէզի ջրանցք	2312 50
Սպանիական արտաքին	74 3/8
Ռիօ Թինթօ	— —
Մէռիտինօ	— —
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 31

Լոնտոն, 1 Օգոստ. ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսօլիտէ	96 3/16
Օսմ. » Սէրի Դ.	17 7/8
» » » Ա	39
» » » Բ.	23
» » » Գ.	17 3/4
Փոխառութիւն 1877	102 1/4
Պանք Օթոման	12 7/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)	95 1/2
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	100 1/4
Տայրա Սանիէ	83
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօթշիլտ)	100 3/4
Հելլէնական 5 %	91 1/4գ. կ
Մոնոբոլ »	75 1/4
Ռուսական 1889	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 52 1/2

Վիեննա, 1 Օգոստ. ժամ 4 վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	35 90
» Բէժիի բաժնեթուղթք	121 25
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	116 35

Պերլին, 1 Օգոստ. ժամ 3 վայր. 30

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 245
Ռուսլ թղթադրամ	— —
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Օսմանեան քոնսօլիտէ Սէրի Դ.	— —

ԼՈՆՏՈՆԻ ԿԵԱՆՔԷ

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Յուլիս

Կենդանաբանական պարտէզն.—Առիւծներուն կերակրուիլը.—Ծովառիւծ.—Կապիկներն. Ջիմբանզին՝ մարդակերպ կապիկն.—Թռչուններու հաւաքածոյն. Թեւադրութիւն մը մեր տղայոց.—Անգլիացւոց խօսակցութեան առաջաբանն.—Լոնտոնի օդը ։

Վերջին յօդուածովս խոստացայ գրել Լոնտոնի կենդանաբանական պարտէզի նկատմամբ ։ Լաւ ուրեմն, խօսքս պահելու հարկին ներքեւ կը գտնուիմ, թէեւ յաճախ խոստում մը կատարած ատեննիս չենք զգար առջեւնիս ելլելիք դժուարութիւններ ։ Այդ վիճակի մէջ կը գտնեմ ինքզինքս այս օր, զի ժողովրդեան ընթեռնլի յօդուած մը գրել կենդանաբանական պարտէզի մը վրայ դիւրին գործ չէ կարծեմ, աւելի ընտրելի է թերեւս խօսիլ զայդմանէ կենդանաբանութեան ուսանողաց ։ Բայց ո՞չ ապաքէն ամէնքս ալ քիչ շատ կենդանաբան ենք մէկէ աւելի նշանակութեամբ. ուրեմն կը քաջալերուիմ եւ կը սկսիմ գրել ։

Լոնտոնի կենդանաբանական պարտէզը, զոր Անգլիացիք կրճատելով Zoo կը կոչեն՝ կը գտնուի Րիճընդս Փարքի մէջ, Լոնտոնի Հիւսիս-Արեւելեան կողմը ։ Րիճընդս Փարք Լոնտոնի ժողովրդական Փարքերէն մին է ։ Անդ կան շրջագայութեան համար ընտիր ծառուղիներ և շաւիղներ, խաղալու եւ զբօսանաց համար մասնաւոր վայրեր, լճակ մը նաւարկութեան համար, և ուրիշ հանգստութեան և զուարճութեան համար կարեւոր սեպուած ամէն բան ։ Ասոնց վրայ աւելցուր բուսաբանական և կենդանաբանական պարտէզներն և կ'ունենաս ժամանակ անցունելու համար խիստ ընտիր և նոյն ատեն օգտակար կեդրոն մը ։

Կենդանաբանական պարտէզք կը վերաբերին կենդանաբանական ընկերութեան, որ հաստատեալ է 1826ին ։ Պարտէզք բացուած են 1828ին և անկէ ի վեր երթալով կը ճոխանայ կենդանեաց հաւաքածոյն ։

Կենդանաբանական պարտիզէն գլխաւոր մուտքէն ներս կ'առաջանանք փոքրիկ վճարումով մը ։ Առանց առաջնորդի այդ պարտէզներուն մէջ ճամբան կորսնցնելը մեծ բան մը ըսել չէ ։ Ընկերս և ես քանի մը անգամ դարձանք ու դարձանք առանց գիտնալու որ այդ բոլոր ատենը բոլորակի մը մէջ շրջած էինք անգիտակաբար ։ Աստ իմ տեսած բոլոր կենդանեաց վրայ մի առ մի խօսիլն ընթերցողաց անօգուտ ըլլալէ զատ ինձ համար ալ անկարելի է ։ Ուստի երկու կողմին օգտին համար եւս այդ պարտէզներու կենդանիներէ զոմանս միայն կը յիշեմ, զանց ըրածներուս համար ընթերցողը կենդանաբանութեան դասագրոց ղրկելով ։

* * *

Պարտէզին ամենէն նշանաւոր մասերէն մին է անշուշտ Առիւծներուն Տունը ։ Այս տունը յատկապէս առիւծներուն և վագրերուն համար շինուած է մասնաւոր խնամով և ապահով ։ Վանդակապատ սենեակի մը առջեւ կանգ կ'առնունք. բարեբաղդ զուգադիպութեամբ մ'ալ անասունները կերակրելու ժամն է ։ Արդէն իսկ անօթի անասունները քանի մը վայրկեանէ ի վեր սկսած են ոռնալ ականջնիս խուլցընելու չափ ահագնադղորդ ձայնով ։ Ասոնք եւս գիտեն իրենց կերակուրի ժամանակը ։ Վերջապէս պահապանը կ'երեւի. անասնոց գոռումն ու գոչումն աւելի կը սաստկանայ մինչեւ որ իւրաքանչիւրը կ'առնայ իւր բաժին մսի մեծկակ կտորներ ։ Վագրին մէկը կը դիտենք մասնաւորաբար ճաշի սկսելէն մինչեւ աւարտը ։ Սոսկալի արարածը ո՛չ մսի կտոր մը ձգեց ո՛չ ալ ոսկորի մասնիկ մը. այս ամենէն վերջն ալ մին քսուած տեղերն իսկ լիզելու անկշտութիւնն ունեցաւ ։ Այս փառաւոր ճաշէն ետքը իւրաքանչիւրը կը հանդստանայ հանդարտ կերպով, յաջորդ ճաշին սպասելով։

⁂

Աւելի առաջանալով կը հասնինք ծովառիւծի եղած տեղը։ Պարտէզին մէջ կայ բաւական ընդարձակ և խորունկ լճակ մը (չչփոթել 'փարքի' լճակին հետ) ուր կը գտնուի այս այլանդակ կենդանին։ Բարեբաղդաբար սոր եւս կերակրելու ժամանակին ենք հասած։ Այս անբան կենդանին եւս սորված է այլ եւ այլ խաղեր կատարել—գէթ կերակուրը ստանալու համար։ Ծովառիւծն գլխաւորաբար ջրային կենդանի մ'ըլլալով ձուկին նախապատուութիւն կուտայ բնականաբար։ Պահապանն կը մօտենայ լճակին ձեռքը ձուկով լեցուն աման մը։ Ծովառիւծն ի տես նորա ցամաքէն ջուրին մէջ կը մխրճի ի մի ոստում, ջուրը եղերներն ալ թրջելով. երկվայրկեանէ մը վերջ կ'երեւի լճակին մէջտեղը հաստատեալ կամուրջին վրայ. անագին մարմինը կ'ելլէ ափունին վրայ և կ'սպասէ իր բաժնին՝ անհամբեր։ Պահապանն իրարու ետեւէ կը նետէ ձեռքի ձուկերը անասնոյն, որ անհաւատալի արագութեամբ կը կլլէ զայնս։ Պահապանին մէկ նշանին վրայ վար կը ցատքէ նորէն ծովառիւծն և տարբեր տարբեր դիրքերու մէջ ամբողջովին կը լմցունէ իր բաժինը, յաճախ ջուրին մէջ սուզելու ստիպեալ գոլով, զի անշուշտ ձուկէն աւելի ջուրն է անհրաժեշտ պէտք իրեն համար։

Ամէն բանէ աւելի ծովառիւծին երկ և ողորկ մարմինն է որ կը գրաւէ ուշադրութիւնս։ Աչքերն կլորիկ ու փայլուն, գլուխն ոչ այնչափ անհամեմատական վիթխարի մարմնոյն և նուազ համեմատական հաստ վզին։ Ոտքերը, մանաւորաբար ետեւի երկուքը, ջրային և ցամաքային կենդանեաց ոտքերուն մէջտեղը բան մ'են։ Ցամաքի վրայ քալելու շատ յաջող չէր, կը սողոսկէր կարծես, այլ ջուրին մէջ կատարեալ ձուկ մ'էր լողալու մասին։

⁂

Լիաթոք խնդալու համար կապիկներու տունէն ուրիշ տեղ փնտռել պէտք չէ։ Հոս կան կապիկներ ամէն ձեւէ ու տեսակէ. իրենց կապիկութեամբը կը հրաւիրեն և կը գրաւեն ամենէն անտարբերին ուշն իսկ. դժուար է՝ եթէ ոչ անկարելի՝ առանց լաւ մը խնդալու և զուարճանալու դուրս ելլել պարտէզին այս մասէն։ Առանց երբեք ինքզինքս քննադատութեան ենթարկել փափաքելու պէտք է ըսեմ որ ամէն անգամ որ կապիկ մը տեսնեմ տեսակ մը նախանձ կը զարթնու յիս։ Այս երանելի արարածները միշտ երջանիկ կը թուին։ Կապկային կազմութեան մէջ թշուառութիւն և տխրութիւն չ'կա՞յ արդեօք։ Միշտ զուարթ, միշտ կատակներու հետամուտ և միշտ ալ աշխոյժ և արթուն կ'երեւին կապիկները։ Տարուինի վարդապետութիւնը քննադատել չէ նպատակս, զի այդ ինձմէ շատ աւելի կարողներն կատարած են յաջողաբար. բայց անկարելի է չ'փորձուիլ և քանի մը խօսք չ'ընել հոս։ Կապիկներու այս առ երեւոյթս երջանկութեան ի տես կը փորձուիմ դիտել թէ այդ մասին բարեշրջում մը չէ կրած մարդ. եթէ ունեցած է երբեք կապիկն իբր նախածնող, որպէս կը նկրտին հաւատացնել մեզ կարգ մը գիտունք։ Յոռեշրջման աւելի դիւրաւ կրնամ հաւատալ ես քան թէ բարեշրջման։

Կ'առաջանանք ուրիշ սենեակ մը, և աւասիկ եկած ենք պարտէզին ամենէն նշանաւոր տեղը։ Հոս է հռչակաւոր Զիմբանզին, որ անտարակոյս նշանաւոր կտոր մ'է կենդանաբանից և հետաքրքրաց համար առ հասարակ։ Այս Զիմբանզիին անունն է Սալի և ականջներովս լսեցի որ Անգլիացիք զնա կը կոչէին մօրաքոյր Սալի։ Այդ իրենց գիտնալու գործն է անշուշտ։ Տարուին ալ անգլիական արիւն ունէր և այդ տրամաբանութեամբ թերեւս Անգլիացիք իրաւունք ունին Զիմբանզին իրենց մօրաքոյրը անուանել։ Իմ մասիս կենսական առարկութիւն մը չեմ տեսներ ատոր ցորչափ իրենց կը վերապահեն Զիմբանզիի ազգականութեան իրաւունքն։

Սալի արդարեւ մեծ նմանութիւն ունի մարդու կամ լաւ եւս կնոջ, զի էգ է ըսինք։ Սալիի գլուխը շատ մազոտ չըլլալն եզական նշանակութիւն մը կուտայ իրեն կ'ըսեն Զիմբանզիներու ցեղին մէջ։ Սալի ունի կլորիկ գլուխ մը փոքրիկ քիթով մը, ականջները սակայն քիչ մը խոշոր են։ Ձեռքերուն—և կամ աւելի ոտքերուն եթէ ուզէք—ընդհանուր տեսքը դժար է զանազանել սեւի մը ձեռքերէն։ Ամբողջ մարմինն անշուշտ մազով ծածկուած է, ո՛ և է մարդկային էակի նըմանելէ հեռի։ Անգլիացւոց այս մօրաքոյրն սորված է համրել մինչեւ հինգ, անգլիարէն լեզուաւ բնականաբար, ըստ որում Անգլիացիք իրենց լեզուն ամէն տեղ տարածելու բծախնդիր են։ Քիչ շատ ալ խելացի խաղեր կը կատարէ Սալի։

Այս նշանաւոր Զիմբանզին տեսնելէ վերջ աւելի դիւրաւ կրնամ ըմբռնել [illegible] յեղաշրջման վարդապետութեան յարելու փորձութիւնը, որ սակայն կարծեմ խիստ ծանծաղ պատճառ մ'է միանգամայն։ Ընդունելով հանդերձ մարդուն եւ Զիմբանզիին [illegible] նմանութիւնն, իրաւունք ունի՞նք արդեօք յանդուգն հետեւութեան մը գալ թէ՝ ապա ուրեմն մարդը կապիկէն առաջ եկած է։ Պարզ օրինակ մը. երբ կը տեսնեմ գրպանի ժամացոյցիս եւ պատի ժամացոյցիս սերտ նմանութիւնն, ի՞նչ պիտի ըսէք ինծ եթէ ադկէ հետեւցունեմ մ' եւ նոյն տրամաբանութեամբ թէ գրպանի ժամացոյցս պատի ժամացոյցէս առաջ եկած է կամ ծնած է։

Թութակներու հաւաքածոյն աշխարհիս մէջ առաջինը լինելու համբաւը կը վայելէ կ'ըսեն, տեսակներու և ցեղերու հարստութեան մասին։ Թութակներու տան մէջ կայ նաեւ Թիթեռնիկներու ճոխ հաւաքածոյ մը. առանք սակայն ողջ չեն այլ յատկապէս պատրաստուած։ Թիթեռնիկներ բռնել և զայնս խնամով պահել անգլիացի տղայոց արձակուրդի մեծագոյն զբաղումն և հաճոյքն է. բան մը զոր ջերմապէս կը յանձնարարեմ մեր եւս «բարեկեցիկ դասուն» դեռատի անդամոց իրենց արձակուրդներու զուարճութեան և միանգամայն շահուն համար։

Ափրիկեան և ամերիկեան շատ մը կենդանեաց անուններն իսկ չեմ յիշեր ասա, զի առանց իրականն—կամ գէթ նմանութիւնը—տեսնելու, այսպիսի համառօտ նկարագրէ մը նոր գաղափար մը կազմել կարելի չէ անունէն անդին։

Օձերու սենեակը մտած ատեն մարդ սարսուռ կը զգայ։ Ջրային և ցամաքային օձերու և այլ սողուններու ներկայացուցչաց ըսելիք չկայ չիտակը։ Իրաւ որ մարդ երբեմն սարսուռ կ'ըզգայ վիշապի անունը լսելով, բայց գեղասէր կամ գեղարուեստ մէկը կրնայ զայնս դիտելուն մէջ հաճոյք և հրապոյր գտնել, մանաւանդ երբ վստահ է որ իր հիացման առարկայն լաւ գոցուած է իր բանտին մէջ։ Այս օձերէ շատեր հասարակածային կլիմայի բնիկներ ըլլալով Լօնտոնի օդն իրենց չէր գար, ուստի և իրենց բնակարաններն արտաքին օդէն աւելի տաք կը պահուին։

Ագռաւներու յատուկ մասն ալ ունի իր սքանչացողներն։ Խորագէտ ագռաւներ իրենց ճարպիկութիւն և խորամանկութիւն գոցուած վանդակին մէջ իսկ ի յայտ կը բերեն։ Թշուառականներուն նայուածքնին իսկ խաբեական է։ Զարմանք չէ բնաւ որ Եսովպոսի ագռաւն և այծը խաբուած են ագռաւէն, մարդ իսկ ատոնցմէ խաբուելու վտանգի մէջ կ'իյնայ իրենց անմեղ և յուշիկ (ու անուշիկ՝ յանգաբանութեան համար) նայուածքով։

Փիղերն, ուղտերը, ռնգեղջիւրներն և նմանները կը թողունք իրենց տեղեր, զի ատոնք շարժելը շատ դիւրին գործ չէ։

Ընձուղտն՝ իր երկայն վիզովը կ'արժէ յիշատակել։ Այս երանելիին երեսն ի վեր նայելու համար գլուխնիս բաւական վերցունելու ենք, զի նա իր սեգ գլուխը մեր խոնարհ գլխէն շատ աւելի բարձր կը բռնէ, թէեւ ան ալ ի հաշիւ ստամոքսին կը զիջանի խոնարհիլ եթէ քիչ մը խոտ երկնցնելու ըլլաս իրեն։ Ընձուղտն այցելող կարճահասակ և կարճատես բարեկամաց ջերմապէս կը յանձնարարեմ հետերնին առնուլ հեռադիտակ մը եթէ կ'ուզեն դիտել կենդանւոյն վերի մասերն։

Ափրիկէի մէկ նշանաւոր բնիկն—կոկորդիլոսն ա'լ հոն էր, իրեն համար առանձինն ունենալով լայն և ընդարձակ ջրամբար մը։ Իր շնչառութիւնը յաւէտ կը նմանէր շոգեգործիի մը շոգի դուրս տալուն, իսկ իր լայնաբաց բերանն ի՞նչ կը փնտռէր Ափրիկէի զուակ մը։

Բաց ի թութակներէ, ագռաւներէ, տրագիլներէ, սագերէ և աղաւնիներէ փետրաւոր ցեղն ունի անդ իր ճոխ ներկայացուցիչները, «սիգաճեմ սիրամարգէ» սկսեալ մինչեւ Գարնան սիրուն Թռչնիկը՝ ծիծեռնակ, թո՛ղ չղջիկը, մանչ ու աղջիկ։

Այս կենդանին նշանաւոր է, միւսն՝ հրապուրիչ ըսելով ատոնց ծայրը բերել անկարելի է. չիտակն ըսելով ամէնքն ալ նշանաւոր են եւ հրապուրիչ։ Դի՛ր մեզ ընտանի կենդանի մը տարբեր վիճակի մը եւ կամ դիրքի մը մէջ և աւասիկ քեզ հրապոյր մը, մանաւանդ երբ զայն տեսնելու համար բան մ'ալ վճարած ըլլաս, նման այն Առնավուտին որ կը պատմուի թէ կեանքին մէջ առաջին անգամ թուզ ծախու կ'առնու եւ կ'երթայ առուակի մը քով զայնս ուտելու համար, թուզին մէկը պատահմամբ առուակին եզերքը կ'իյնայ, Առնավուտն սիրտը դող և աճապարանօք թուզը առնելու տեղ փոքրիկ գորտ մը կ'առնու եւ առանց նըշմարելու բերան կը նետէ զայն. գորտն բնականաբար շատ հանգիստ վիճակ մը չունէր Առնավուտին ակռաներուն մէջտեղը ուստի և կը սկսի վըա՛+ վըա՛+ պոռալ, որուն մեր Առնավուտն չհաւանիր առարկելով թէ Նու՞ չու՛+, զի ստակ տուած էր անոր համար։ Քիչ շատ ճշմարիտ է կարծեմ այս նկարագիր, երբ բանի մը համար վճարած ենք կ'ուզենք վայելել եւ քիչ շատ ա՛լ կը ջանանք գովել զնոյն, նոյն իսկ եթէ գովելու բնաւ տեղի չկայ։ Անգլիացիք այս մասին զինք կը յաղթեն կարծեմ. ցուցուր անգլիացիի մը, կամ Անգլուհւոյ մը լաւ եւս, ոչինչ, աննշան բան մը և հարցուր թէ գեղեցիկ չէ՞ այդ. «Անտարակոյս, սքանչելի է» պատասխանին ապահով կրնաս ըլլալ։ Հանրակառքի մը մէջ էի օր մը և անդիէն Անգլուհի մը գալով քովս գտնուող տիկնոջ քով նստելէ վերջ բացագանչեց «Որչափ սիրուն առաւօտ մը»։ «Գեղեցիկ, այնպէս չէ՞» ըսաւ միւսն, մինչ առանց չափազանցելու լաւ կը յիշեմ թէ անձրեւոտ ու ամպոտ առաւօտ մ'էր այդ օր։ Ծիծաղս չ'կրցի բռնել և Անգլիացւոց գեղեցկի ճաշակին վրայ զարմանքս յայտնեցի ընկերոջս, որ նմանապէս Անգլիացի մ'էր, բայց ստիպեալ էր տեղի տալ այս անգամ։ Թերեւս ոմանք այս բառերս չափազանցեալ համարին, այլ վստահ եմ որ անգլիական ընկերութեանց տեղեակ ամէն ոք կրնայ հաստատել բառիս ճշմարտութիւնն։ Աստ մարդիկ քիչ անգամ իրարու հետ խօսակցութեան կը բռնուին առանց «Ի՜նչ գեղեցիկ օդ» առաջաբանով։

⁂

Քանի որ օդի վրայ խօսիլ սկսանք, քանի մը խօսք եւս Լոնտոնի օդին վրայ ընդհանրապէս։ Լոնտոնի օդին պէս յարափոփոխ և անստոյգ օդի հանդիպած չեմ այլուր։ Անկարելի է օրն սկսիլ պայծառ արեգակով (եթէ այս կրնայ երբեք ճշմարիտ լինել Լոնտոնի համար), կէս օրն անցունել մէգի ու մառախուղի մէջ և վերջապէս օրն փակել տարափով։ Շաբաթներէ ի վեր ասոր նման բան մ'է Լոնտոնի օդը։ Լոնտոնի մէգին վրայօք ամէն ոք լսած է արդէն։ Դեկտեմբերն և տարւոյն սկիզբներն են մէգի այցելութեան մասնաւոր և գլխաւոր եղանակներ։ Կը յիշեմ անցեալ տարւոյ կաղանդի իրիկունն երբ ինձմէ քայլ մը անդին եղողն տեսնելու բացարձակապէս անկարող էի, ենթադրելով անշուշտ թէ աչքերս իրենց բնական վիճակի մէջ էին։ Լոնտոնի երկինքն միշտ ունի սեւ ամպեր. Իզմիրի մեր պատմական «կուգան ամպերը, կ'երթան ամպերը» շատ նշանակութիւն չ'կրնար ունենալ այս տեղի համար, զի կարծես թէ այս տեղի ամպերը անշարժ են։ Լոնտոնի մըթնոլորտը այս մէգէն ազատելու համար նորանոր առաջարկներ ներկայացուած են և յուսալի է որ օր մը Լոնտոն ադկէ եւս ազատի գիտութեան շնորհիւ։

Արդ, հոս կանգ կ'առնում յաջորդ յօդուածովս Անգլիոյ խորհրդարանին վրայ գրելու մտադրութեամբ։

ԱՐՄԷՆ ԳՆՈՒՆԻ

ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ՏԱԿԷՆ ԱՆՑՆՈՂ ՋՈՒՐԸ

Ա.

Դժնդակ է գիշերը. չոր սալայատակին վրայ, պզտիկ հով մը, սառուցիչ, որ ուշ մնացող անցորդներուն մինչեւ ծուծը կ'անցնի։ Մարդ ոչ կրակ պէտք է ունենայ, ոչ անկողին, ոչ տուն, այսպէս գիշերով մը դուրսը մնալու համար։ Շատ մ'անգամ չտեսնուիր. . . շուներն իրենց բարեկամներն ունին. . . շուներն համակրելի են. . . կ'առնեն կը պահպանեն զանոնք առանց զզուելէ վախնալու։

Մարդիկ կը տեսնուին։ Ցերեկը, սաստիկ ցուրտ ըրած ատեն, ամբոխը կը վազէ փողոցներուն մէջ, փայտ կտրած։ Քիթ կարմրած, թեւերն իրարու զարնելով, ոտքերով գետինը զարնելով. գլխարկներն աչքերուն վրայ քաշուած են, վերարկուներուն օձիքները վեր դարձած, ու ժխորն, ու լոյսն, ու շարժումը մարդը կը տաքցնեն։ Վերջապէս կրնաս պաշտպանել ինքզինքդ, կ'աճապարես, զի նպատակ մ'ունիս. . . բայց գիշե՞րը. . . ալ չկայ բազմութիւն. անհատներ միայն, եւ ո՛վ անոնք ալ. չարագուշակ թափառականները կ'երթան հոս կամ հոն. չեն գիտեր, կապարագոյն են. իրենց կեանքէն յոգնած, ինչ տարիք ալ որ ունենան ալ թեւերնին չեն շարժեր. միայն ոտքերնին գետինը կը զարնեն, զի այդ մերկ ոտքերը շատ կը նեղուին ճաթած կօշիկներու մէջ որոնք ճամբուն վրայ մնալ կ'ուզեն, իրենք ալ շատ ապրած ըլլալով ատելութեամբ լցուած, բայց բանի համակերպած էակն ըստ բաղդի կը քշկռտէ կը տանի իր խեղճութիւնն, հոս չարչարուելով, հոն չարչարուելով, առանց պատսպարանի մը յոյս ունենալու, առանց լաւագոյնին գաղափարն ունենալու։

Ամենէն լքուած, իրենց անձէն իսկ լքուած, այդ թշուառները կը թափառին ապուշ ապուշ, և իրենց կեանքը պահպանելու միակ միջոցն է մէկն սպաննել։ Մէ՞կը. հարուստ մը որ մոլորած է այդ դժոխային մթութեան մէջ, այս վտանգաւոր ժամուն. . . հարո՞ւստ մը. . . մարդուն մէկը որ հարիւր սու ունի։

Ինչէ՞ն կը ճանչնան այդ խաւարացած էակները թէ մէկն ունի այդ հսկայ գումարը։

Շատ նշաններ կան, քալուածքը, կօշիկին ճռնչիւնը, այլ մանաւանդ գլխարկն, և վերարկուին ձեւը։

Ու քիչ անգամ կը խաբուին։

Բ

Արդ, այդ չորս աղքատները, քուրջերու մէջ դողդղալով, չորս աղքատներ, ուրեմն չորս աւազակներ, Պաք փողոցին և Բառռուսէլ հրապարակին մէջ տեղը կամուրջի մը անկիւնը կեցած, մէկու մը կը սպասէին։

Երկու ժամէ ի վեր ուրիշ բան չէին տեսած բայց մութ մութին մէջէն սողոսկելով անցնող խղճալի ստուերներ, ճիշդ իրենց նման, — ամէնքն ալ որսորդ և ոչ մէկ որս։

—Վա՜յ չունչանորդի, ըսաւ մէկը. ամէն մարդ տունը քաշուեր է։

—Աշխարհքս ալ սիրահար չէ՞ մնացեր, Լամուռէ՜թ, խռնչաց ուրիշ մը. . . գէ՛շ բան է աս։

—Գործերնիս լմնցած է ան ատենը, սկսաւ ըսել երրորդը, երբ վերջինը զինքն ընդմիջեց՝

—Լեզունիդ քաշեցէ՛ք. . . մէկը կուգայ կոր։

Ամայի ու սառէն ճերմկցած կամրջին վրայ, հաւասար հեռաւորութեամբ շարուած լապտերներուն տխուր լոյսովը, մարդ մը կը տեսնուէր, լաւ հագուած, գաւազանը թեւին տակ, ձեռքերը գրպանը, հանդարտ քալուածքով մը, անտարբեր ցուրտին եւ գիշերուան վտանգներուն։

Ակնթարթի մը մէջ, չորս [illegible] կծկտեցան, աներեւութացան անկիւններու, մութ խորշերու մէջ։

Յանկարծ երեւան եկած մարդը, հարուստը կը խօսէր ինքնիրեն, և ահա ինչ որ կ'ըսէր.

—Ի՞նչու ապրիմ։ Նէ կը խաբէ զիս. . . վրաս փարա մը չունիմ. քսան և հինգ տարեկան եմ, գիտեմ, աւա՜ղ, կեանքը ի՞նչ բան է։

(Այս բառերուն, հովը սուլեց, հեգնօրէն)։

. . . Ամէն բան տեսայ, ամէն բան լսեցի, խորհեցայ, հասկցայ, կշռեցի, դատեցի, զգացի, փորձեցի. . . եւ անհելի կերպով անկապա՛շտ եմ։

(Հովը, իր զուարթութեան մէջ, գալարեց քարափին վրայ ծառերու կմախքներն ու փոշին թօթվեց։)

. . . Կը խաբէ զիս, այո, ապացոյց ունիմ, ապացոյցնե՛ր ունիմ. խարտեաշ է, ու կը պաշտեմ զայն. . . ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ զայն կը պաշտեմ, խարտեաշ ու գէր այդ աղջիկը, քանի որ իմ երազած կինս միշտ նիհար թխահեր մ'է եղած։ Որովհետեւ սէրն աւելի զօրաւոր է քան բնազդումը կամ դատողութիւնը, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ անոր համար ունեցած սէրս ժամանակէն դուրս, աշխարհէս դուրս բան մ'է,—եւ թէ, քանի որ կը խաբէ զիս, մեռնի՛լ միայն ինծ կը մնայ։

Ի՞նչու խաբեց զիս։ Վասնզի ես յիսուն լուի կուտայի անոր ամսէ ամիս եւ ուրիշ մը վաթսուն տուաւ։

Ահա պատճառը։ Թուաբանութի՛ւն, հաշի՛ւ, ո՜հ սոսկալի բան։ Կը հասկնամ թէ ինչու Պառէմն սպաննեցին, բայց անիկա աս չէր—անօգուտ ոճիր. . . այն ատեն, ինքզինքս խաղի տուի որպէս զի շահիմ. բայց կորսնցուցի, գործելի՛ ճակատագիր. . . ֆաթում լատիներէն, անանկէ յունարէն, երա՛կ չկայ, իրականութեան մէջ։

Ասկից վերջն ապրելու համար, պէտք է մոռնալ զայն. եւ երեք ամսուան չափ խնայողութիւններ ընել։ Գերմարդկային բան է այս։ Մեռնելու է. . . օ՛ն, Ֆէռտինան, ժամդ կը հնչէ. . . մնա՛ս բարով, ո՛վ իմ դարս։

Ֆէռտինան կամուրջն եզերող վանդակին կռթնեցաւ ու գետը դիտեց։

Զարհուրելի՛ բան, ջո՛ւրը. շատ սեւ, առաջին սառնամանեաց թափառիկ ճերմակ բիծերովն, խոնաւ եւ աւելի սպառ հով մը կ'ելնէր այդ ծանծաղուտ տեղերէն, ու փայտ կտրած դիակներուն կոյտը կը գուշակուէր այդ հոսանքին տակ, որ նոյնն էր միշտ, մարդերուն անտարբեր։

Մելամաղձութեամբ լցուած, երիտասարդն իր վերջին մնասբարովները մրմնջեց.

—Մե՛ղք, մե՛ղք, ամուր կազմուածք ունէի ես, կրնայի հարիւր տարի ապրիլ. քսան ու հինգ քիլօ բեռ կրնայի վերցնել, ինչ որ սովորական բան չէ. . . ։ Անցելոյն վրայ կը խօսիմ, զի արդէն մեռած եմ ես,—այնպէս չէ՞, ո՛վ գիշեր, այնպէ՞ս չէ, ո՛վ գետ. . . ։ Օ՛ն. . . շատ կերայ, շատ խմեցի մանաւանդ. շատ չտեսեր. . . չէ՛, չէ՛, շուտ մը կը լմնայ. . . մահուա՛ն սուզումը. . . օ՞ն, շո՛ւտ. . . մնաս բարով, Վերգինիա, մնաս բարով. . . ։

Գ.

Հեռուէն, չորս ողորմելիները կը դիտէին զայն, եւ անոր ձեւերուն վրայ չափազանց կը զարմանային. ցած ձայնով իրենց տպաւորութիւններն իրարու կը յայտնէին.

—Ի՞նչ կը մրմռայ միս մինակ. . .

—Հոգը անգամ չէ. ինքզինքը Նիսի մէջ կը գտնայ կոր, իրա՛ւ որ։

—Ոտանաւո՞ր կ'ըսէ ի՞նչ կ'ընէ։

—Գինով է, գինո՛վ. . .

Յանկարծ տեսան որ կամուրջէն վար կը ցատքէր։

—Վա՜յ Թշուառական, հասէ՛ք, շո՛ւտ. .

Ու վազեցին հոն։

Առաջին հասնողն ոտքերէն բռնեց անձնասպանը կէս ճամբան, երկրորդը տափաշէն. չորսը մէկէն դուրս հանեցին զայն վերջապէս։

Երբ ոտքի ելաւ Ֆէռտինան, նեղուած, ըսաւ անոնց.

—Ի՞նչ կը խառնուիք ինծի.

Մէկը պոռաց՝ «Քսա՛կդ կամ կեանքդ.

Ֆէռտինան պատասխանեց՝

—Փարչելինե՛ր. կե՛անքը. կարծես թէ կը խնդենամ կոր կեանքին վրայ։ Քսա՛կը. . . տեսա՞ծ էք կեանքերնուդ մէջ մէկը որ գրպանը լեցուն երթայ խեղդուի։ Փարա մը չունիմ, այս է իմ ցաւ. . . մէկիդ թո՛ղ Վերգինեան։ Բայց ատոնք ձեր գործը չեն. . . ։ Գացէք բաներնիդ, շո՛ւտ [illegible], ու թողէք, կ'աղաչեմ, որ ջուրը նետուիմ. . . ։

—Փարա մը չունի՞ս. հապա այդ գըլխա՞րկը, հապա այդ մուշտա՞կը. հէ՞, սուտ գրո՛ւց, փարա չունի՞ս մի. . . հիմա քեզի կը ցուցունեմ, թշուառական. . . ։ Սա հանէ նայիմ գլխարկդ, վերարկուդ, բոլոր [illegible]. շո՛ւտ, շո՛ւտ կ'ըսեմ կոր, աւելի դիւրաւ պիտի խղդուիս, աւանա՛կ։

Եւ ամենէն կատաղին թաթը անցուց երիտասարդին օձիքին, բայց չյաջողեցաւ. ազուոր կռուփ մը կերաւ ճիշդ երկու աչքերուն մէջտեղը, ու գնաց տասն և հինգ քայլ հեռուն ոտքերը տնկել։

Միւս երեքը ետ քաշուեցան, և դանակնին հանեցին.

—Դուն հիմա կը տեսնես, կո՛վ.

Բայց Ֆէռտինան գաւազանը կը վերցունէր, ու յանկարծ կանգնելով պատերազմական արձանի մ'ահաւոր կեցուածքով, ոտքերուն վրայ ուժով մը զամուած, ու աղէկ գիտնալով իր խաղը, աղօտ վարդագոյն լոյսի մը մէջ, վազեց գողերուն վրայ։

Փայլակի մը մէջ, լսուեցան աղաղակներ, հայհոյութիւններ, հեծեծանքներ, — Ֆէռտինան կ'անցնէր, — և ամենքը գետին կը փռուէին, և ալ չէին երեւար. Քիչ մը արիւն միայն կը վազէր։

Այն ատեն, երիտասարդը մռմռաց ու մրմնջեց՝

—Ես ի՞նչ կ'ընէի կոր. . . հա՜, հա՜, կը խղդուէի կոր. . . է՛ ի՞նչ, խղդուի՞մ նորէն. . . ։

Կը մտածէր որ անպատճառ կը սիրէր կեանքը, քանի որ այնչափ քաջութեամբ պաշտպանած էր զայն։ Դանակներուն շողիւնովն, աղօտ իմն մա՛հը տեսած էր, — ու շատ տգեղ էր նա, իրա՛ւ որ շատ տգեղ. . . ։

—Հոս շատ զով է, ըսաւ վերջապէս. երթամ պառկիմ։

ՄՕՐԻՍ ՄՕՆԹԷԿԻՒ
Թարգմ. Ա. Զ.

ԱՌ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Ստորագրեալս պատիւ ունի ներկայիւս ծանուցանել իր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ Եւրոպայի հռչակաւոր գործարաններէն այն ինչ բերել տուած է նոր և վերջին կատարելագործութեան համեմատ մեքենայներ, ժամանակիս պահանջմանց ըստ ամենայնի յարմար, որոնցմով կարելի է ամէն չափով և ձեւով լուսանկարներ արտադրել ի կատարեալ գոհունակութիւն ամենէն դժուարահաճ յաճախորդաց։

Մեր բազմաթիւ բարեկամք կարող են համոզուիլ մեր ըսածներուն պարզ այցելութեամբ ի մեր գործատուն, ուր կարող պիտի լինին ունենալ դիւրամատչելի գներով ընտիր և ամենամաքուր լուսանկարներ։ Ստորագրեալս միշտ անձամբ կը հանէ լուսանկարներն առանց երկրորդական պաշտօնէից ձեռքը ձգելու։

Արդէն 25 տարիներէ ի վեր մեր յաճախորդաց նկատմամբ մեր տան ունեցած բարւոք յարաբերութիւններն ինքնին բացայայտ ապացոյցներ են մեր ըսածներուն ճշդութեան։

Օդը երբ ամպոտ է, լուսանկարն երբեք տարբերութիւն չունենար. գործատանս մէջ թէ արանց և թէ կանանց համար մասնաւոր վարսայարդար մը կը գտնուի։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
ՆԻԳՕԼԱՔԻ ԱՆՏՐԻՕՄԷՆՕ

99, [illegible], 99
204 Կ. Պոլիս 12—90

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՐԱՆ

Տոքթ. Պ. Գ. Մաքրիի ու Պ. Ա. Քոսթանդինիտիի բժշկական դարմանարանին մէջ, ի Բերա Թեփէ Պաշը Թաղապետական պարտէզին դէմ Թիւ 43, ամէն օր կէսօրէն յետոյ եւրոպական ժամ 3էն մինչեւ 6, Տոքթ. Պ. Գ. Մաքրի, Պ. Ա. Քոսթանդինիտի, Պ. Ժ. Գարաբամպօթի, Պ. Ս. Սթամաթիադի, Պ. Ն. Սալաքասա, Պ. Ի. Քոմինոբուլօ և Պ. Ժ. Խատեմօղլու կը դարմանեն ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ, կանանց հիւանդութիւններ և աչքի, ականջի, քթի կոկորդի մորթի ու ծննդական գործարանաց հիւանդութիւններ ինչպէս նաեւ վիրաբուժական գործողութիւններ եւս կը կատարեն։ Շաբաթը երկու անգամ՝ այսինքն երեքշաբթի ու ուրբաթ օրերը, ձրիաբար կը դարմանեն իրենց ներկայացող հիւանդներն և միւս օրերը խիստ «աժան» վարձքով մը։ Վերագրեալ բժիշկներն շաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի ու շաբաթ օրերը, խմբովին ներկայ պիտի գտնուին խորհրդակցութեամբ դարմանելու համար դժուար ու արտաքոյ կարգի հիւանդութիւններ։ Այդ օրերու մէջ ուրիշ հիւանդներ եւս պիտի դարմանուին։

Այս դարմանատան ուրիշ դուռ մ'ալ որ կը բացուի Մեծ փողոց Ֆրանսական դեսպանատան հանդէպ Լորանտօ անկիւն փողոցին մէջ Թիւ 8։

Տոքթ. Պ. Գ. Մաքրի եւ Պ. Ա. Քոսթանթինիտի իրենց յաճախորդները մասնաւորաբար պիտի ընդունին առաւօտներն եւրոպական ժամ 9էն մինչեւ 12։ 201 11—13

ԼԵՐԱՆՑ ԽՈՏԵՐԸ

«Մարդ մը սպաննելու համար, իրեն ծանրութեամբը կապար պէտք է» կ'ըսէին մեր հայրերը՝ 25 տարի կռուելէ յետոյ։ Այս հին առածը հաւանօրէն երկար ատեն ճշմարիտ պիտի մնայ, բայց հիմակ, առողջութիւնը պահելու համար, Ռոպ Լըշըի մէկ քանի շիշ կը բաւեն։

Պ. Մարիօ Լըշօ, դեղագործ քիմիագէտ ի Պօրտօ, յետ երկար հետազօտութեանց պատրաստած է խոտի հիւթերէ Ռոպ Լըշօն, որ արեան ապականութենէ յառաջ եկած ամէն հիւանդութեանց մէջ գերագոյն մաքրողականն է։

Թող ամէն ոք ուշադրութեամբ կարդայ հետաքրքրաշարժ տետրակ մը [52 էջ տպագրութիւն] զոր Պ. Լըշօ, դեղագործ ի Պօրտօ, հրատարակած է արեան խանգարմանց վրայ, եւ որ կը գտնուի ամէն լաւ դեղատանց մէջ.

ԱԶԴ

Morocco շոգենաւը, Նաւապետ Բինկ, Օտէսայէն աստ դարձաւ և ընդհուպ Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի ուղղակի։

ՍՔՈԹԻ ՄՕՐՈՒ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Կ. Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 188

Պարոնայք Սքոթ և Պոուն,

[illegible] սկսած եմ գործածել ձեր Սքոթի Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունենալով մանկանց խուլային և [illegible] հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է Մօրու ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԱԶԴ

Հայերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուաց վըկայեալ առաջնակարգ ուսուցիչ մը որ քաջահմուտ է նաեւ Թուրքերէնի եւ այլ եւ այլ ուսմանց, եւ ծանօթ է ազգային եւ օտար բարձրագոյն վարժարանաց մէջ իւր վարած պաշտօններով՝ պատրաստ է մայրաքաղաքիս եւ կամ գաւառային կեդրոններու մէջ պաշտօն ստանձնելու։

Դիմել Արեւելքի Խմբագրատունը։ 316

Արուեստի հմուտ գործաւոր ժամագործ մը գաւառէ մը կ'ուզուի գոհացուցիչ պայմաններով. դիմել Տեարք Եփրեմեան եղբարց վաճառատունն ի Թարաքճըլար փողոց, Պոլիս։ 139 1—2

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Տպարան եւ Գրատուն
[illegible]

Ն. Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Զագմագճըլար Եօգուշու
Յակոբեան խան, Թիւ 8, 9, 10, 11

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ բարեյիշատակ Հօրս՝ ճանիկ Արամեանի համբաւաւոր Տպարանին՝ զոր ցարդ օտար ձեռքեր կը վարէին՝ այս անգամ ուղղակի մեր վարչութեան ներքեւ առած եմք։

Այս առթիւ պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած եմք լիուլի գոհացնելու համար զամէն անոնք՝ որք բարեհաճին իրենց վստահութեամբ պատուել զմեզ։

Տպարանիս մէջ կը գտնուին Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Յունարէն, Պուլկարերէն եւայլ ամէն լեզուէ տառեր՝ իրենց պարզ եւ զարդարուն տեսակով։ Ինչպէս յառաջ եւս այսու եւս ամենամեծ խնամով պիտի տպագրուին ամէն տեսակ գրքեանք, ինչպէս նաեւ հարսանեկան Հրաւիրագիրներ, Այցետոմսեր, Նամակագլուխ, Մակագրոյթք եւայլն, եւն։

Տպարանս իրեն նշանաբան ընտրած է Գնոյ չափաւորութիւն, պարկեշտութիւն, փութաջանութիւն եւ այն ամէն հանգամանքներ որք յատուկ էին ճանիկ Արամեան Տպագրատան։ Կը հրաւիրուին Պաս. Հեղինակք եւ Արգոյ Ազգայինք փորձով հաստատել մեր ըսածներն։

ՆԵՐՍԷՍ Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ. — Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ եւ փութով կը կատարուին։

ԱՅՆ ԱՆՁԻՆՔ

Որոց կեանքը խանգարուած է ջղային դրութեան հիւանդոտ վիճակով մը և որք կը տառապին գլխաւոր սովորական ցաւէ, մեծ զգայնութենէ, յուզումէ, քնատութենէ եւ այլն, ինչպէս եւ անոնք որք իջուածք ունին [անդամալուծութիւն, խօսելու անկարողութիւն, յիշողութեան պակասութիւն, որք կը յաջորդեն իջուածքին], եւ այն անձինք որք տրամադիր են իջուածքի՝ գլխու պտոյտի, ճակտին տակ ճնշման, անդամներու ծայրերուն ընդարմացման պատճառաւ, այս բոլոր հիւանդք պարտին կարդալ տետրակ մը որ կը խօսի ջղային հիւանդութեանց եւ իջուածքի վրայ, զոր ձրիաբար կը զրկեն Պ. Գասթորեաւէս, դեղագործ, Քարաքէօյի հրապարակ, Թիւ 5, Կ. Պոլիս. Պ. Ստրատովքի, ի Սոֆիա եւ Պ. Քաթարուչէնոս, յԱթէնս։

Դարմանումն, որ նշանաւոր բժշկաց ընդունած գիտական սկզբունքներու վրայ հիմնուած է եւ ունեցած մեծ յաջողութեանցն համար արծաթ միտալով վարձատրուած է կանի [Պելճիա] 1889ի առողջաբանական-բժշկական միջազգային ցուցահանդէսին մէջ, շատ դիւրին եւ աժան է եւ կը կայանայ դըսէն լուացքի մը մէջ, որուն արդիւնքը զարմանալի է։ ՏՐ. ՌՈՄԱՆ ՎԱՅՍՄԱՆ

47 10—10

Օ ՖԱՊՈՒԲ ՌԷԻԻ՛ՆԻ
350 ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ 350
(ՊՈՆ ՄԱՌՇԷԻ ՔՈՎ)
ԱՊՐԱՆԱՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԿԵՐՊԻՒ ԱԺԱՆ

Օ ՖԱՊՈՒԲ ՌԷԻԻ՛ՆԻ Մեծ վաճառատունն իւր հիմնարկուած օրէն միշտ գրաւած է հասարակութեան վստահութիւնը, վասն զի միշտ գոհացում տուած է իրեն յաճախորդաց, անոնց տալով միշտ ընտիր ապրանքներ զեղչեալ գներով։ Սոյն վաճառատան տէրը կը ծանուցանեն Արգոյ հասարակութեան թէ 16 28 յուլիս 1890 երկուշաբթի օրէն սկսեալ նոր և բացառիկ առիթ մը կը ներկայացնեն իրեն, ուրկից կրնայ վստահաբար օգտիլ։

ՑՈՒՑԱԿ ԱՊՐԱՆԱՑ

Մետաքսեղէնք ու բրդեղէնք, Մատափոլամ, ամերիկեան կտաւ, Քռէթօն կարասեաց համար, Պասմա, Մեռինօս, զանազան կերպասք, գուլպաներ, փողկապներ, հովանոցներ, ձեռնոցներ, բաղնիքի հագուստներ, ժեռսէյներ, Ֆլանելլաներ, Թաշկինակներ, անձեռոցներ, սեղանի սփռոցներ, կանանց յատուկ ճերմակեղէններ, անկողնոյ ծածկոցներ, Քռավէններ, հոտաւէտ նիւթեր և հազար տեսակ ապրանքներ։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ — ԿԱՆԽԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
Վաճառումնք կ'սկսին երկուշաբթի 16 28 յուլ. 90
ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՌԻԹՆԵՐ

[illegible] համար բրդեղէն կերպն լայնութեամբ, 4 ու կէս ղրուշի տեղ 3 ղրուշի։ Պասմա, 2 ղրուշի տեղ 1 ղրուշ 30 փարայի։ Ժեռսէյ զուտ բուրդ, 42 ղրուշէն սկսեալ։ Բուրդէ Ֆլանել, 4 ու կէս ղրուշի տեղ 3 ու կէս ղրուշի։ Մետաքսեայ Սաթէն, 2 ղրուշ 30 փարանոցը 2 ղրուշ 10 փարայի։ Մատափոլամ, 40 եարտան 54 ղրուշէն սկսեալ։ Ամերիկեան կտաւ, 24 եարտան 28 ղրուշի։ Ֆլանէլէ Ժիլէ զուտ բուրդ, հատը 7 ղրուշէն սկսեալ։ Շուէտական կաշիէ ձեռնոց չորս կոճակով, 7 ղրուշի։ Մետաքսեայ հովանոցներ, 29ի տեղ 20 ղրուշի։ Անդրավարտիկ, 14ի տեղ 10 ղրուշի։ Սեղանի անձեռոց, 32ի տեղ 20 ղրուշ երկոտասանեակը։ Ֆլանել շապիկ մարդու համար, 48ի տեղ 10 ղրուշի։ Ֆլանէլէ Ժիլէ նաւաստիի ձեւով հատը 10էն 5 ղրուշի։ Թաշկինակ, երկոտասանեակը 6 ղրուշէն սկսեալ։ Կանանց համար ճերմակեղէններ կէս գնով եւ այլն։ 138

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐՒՈՅ 2,170,355

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐՒՈՅ 989,400

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասնին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՒ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ՊԱՂԸ ՍԱՐԱՍԵՐԻ

Պրուսատա Ըշըգլար մէվգիինտէ ինշա օլունմագտա պուլունան մէքթէպը խասաբի աքէրի իչիւն օթուզ պին ատէտ Մարսիլեա քիրէմիտինին պէհէր պինի սէքիզ եիւզ հէտի պուչուգ վէ մահիյէլիկին պէհէր պինի էլլի հէտի պուչուգ ղուրուշ ֆիյաթլա վէ մէքթէպէ թէսլիմ շարթըյլա թալիպի եօհտէսինտէ օլուպ, թէմտիտը խէրմի իքինճի քանար կիւնի ղարարը գաթիյէ իճրա օլունաճաղընտան, թալիպ օլանլարըն Պապը Սէրասքերիտէ ինշաաթը ասքերիյէ տաիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

18 Թեմուզ 1890 — 454
Նօ. 11 — 3—3

La Maraviglia

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ցաւեր կը ջնջէ խորշոմներն և ո և է կերպով յառաջ եկած սպիները. կ'անհետացնէ ծաղիկ նշանները, ցաներն, արեւէն թողած պիտուցքը եւլն։

Դէմքին կուտայ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Գեղեցիկ սեռին ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Պ. Ֆ. Պէլլիս, Ֆրէնքլեան խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Էտմօնտ Գաբուանա, Ղալաթիա, Նիւ-քաֆէ գալըրըըմ, Վօյվօտայի փողոց — Կեղծերէն զգուշանալու համար, դիմել միայն մթերանոցին։ 33

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑԻՆ

Յունիս 24ի կիրակի օրէն սկսեալ հետեւեալ յաւելուածական շոգենաւային երթեւեկութիւնք պիտի կատարուին ցնոր տնօրինութիւն։

Կամուրջէն ի Վոսփոր

Ժ.	Վ.	
2		Պէշիքթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտքէօյ, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէսարպուրնու, Եէնիմահալլէ։
5	50	Պէշիքթաշ, Օրթաքէօյ, Առնաւուտքէօյ, Ռ. Հիսար, Միրկէօն, Չուպուգլու, Եէնիքէօյ, Պէյգօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէսարպուրնու, Եէնիմահալլէ։

Վոսփորէն ի Կամուրջ

Ժ.	Վ.	
3	30	Եէնիմահալլէ, Մէսարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Պէյգօզ, Բաշա-Պաղչէ, Չուպուգլը, Գանտիլլի, Առնաւուտքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկունճուգ։
9	20	Մէսարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Պէյգօզ, Չուպուգլը, Պօյաճըքէօյ, Առնաւուտքէօյ, Պէյլէրպէյ, Պէշիքթաշ։
11	15	Առնաւուտքէօյ, Պէշիքթաշ։
12	—	Մէսարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Պօյաճըքէօյ, Առնաւուտքէօյ մինչև Օրթաքէօյ, (ոչ մինչև կամուրջ)։

Կիրակի առտուները ժամ 9ին կամուրջէն մեկնող շոգենաւը քառորդ մը յետոյ պիտի մեկնի Յունիս 24ի կիրակի օրէն սկսեալ։

Կիրակի իրիկունները ժամ 10.15ին կամուրջէն մեկնող շոգենաւը մինչև Մէսարպուրնու պիտի երթայ Յունիս 24ի կիրակի օրէն սկսեալ.

Ամէն երկուշաբթի առաւօտ (բաց ի տօնի օրերէ) ժամ 12.15ին Եէնիմահալլէէն արտասովոր շոգենաւ մը կամուրջ պիտի մեկնի, Մէսարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա և Եէնիքէօյ հանդիպելով։

ՊՈՒՍՏԱՐԼՇԹԻ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ յառաջդիմութեան, մրցման կարողութեան եւ արտածման մեծ միտալն ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դատաւորք նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մաքրողական հանքաջրոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ. կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միտալներով. բայց աւելի բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդուութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖՐԱՆՍՈՒԱ-ԺՕԶԷՖ աղբիւր վերջերս գովուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիայէն և Լոնտոնի համբաւաւոր Լընտըն-Հօսբիդալ հիւանդանոցէն. բաց աստի, այս ջուրն արդէն առաջին փորձով կը յայտնէ ինքզինքը. Այս ջուրին վրայ տեղեկանք ձրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մթերանոցներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուստարէշթի գրասենեկին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջքն առնլու համար, խոհեմութիւն է միշտ փնտռել «Ֆրանսուա-Ժօզէֆի մաքրողական Աղբիւր»ին նշանը որ կը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ
FRANÇOIS JOSEPH
ՊՈՒՍՏԱՐԷՇԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Ընդհանրական կերպով ընդունուած է իր անմրցելի ազդուութեան համար։

ԱՄԷՆ ՈՒՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Կը գտնուի Տ. և Մ. Մէզիքի և Ս. Փրիսդիւեան Պոլիս, Ս. Գասպարեանց և Ա. Թիթիզ Ղալաթիա, Հ. Քանզուք ի Բերա։ Թուրքիոյ համար գործակալն է Պ. Ֆ. Պէլլիս, ի Պոլիս։ 34

ԻԼԱՆ

Այա Սօֆիա ճամիսինտէ Սագա չէշմէսի իթթիսալինտէ մուգատտէմա Խրանկըլար թարաֆըն տան թէքքէ վէ մէքթէպ ինշասը իչիւն իշթիրա օլունան Մուխթար պէյ գօնաղը նամը իլէ մաարուֆ օն պիր պին թէօրթ եիւզ զիրա արսայը հալի գաթըմ պէհա ահթըլ մազտա տըր.

Մէզքիւր արսա Նէրէ Պաթթան մահալլէսինէ մախսուս օլան ուլուտան մասսա պիր մասուրա մաի լէզիզը տախի հավի օլուպ չիմտիլիք իքի պին օսմանլը լիրասընա թալիպի զուհուրընտան իշպու թէմտիտէ պուլունմագ իւզրէ միւտտէթը մէզքիւրէ իլան օլունուր։

Միւտտէթի մէզքիւրէ զարֆընտա թալիպի պուլունան զէվաթըն Վալիտէ խանընտա իգամէթ թիւճճարը միւթէթաքէրանընտան Էմին իւլ թիւճճար Հաճը Միրզա Շէֆի աղաեա խուսուսը ենէ մէզքիւր խանտա «Ալթըէր» ղալէթմասը խուտուտէսինէ միւրաճաաթ պույուրմալարը իլան օլունուր։

209 — 9—30

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր յուլիս	ժմ. Ռ.Ե.	Երթալիք տեղը շոգենաւ
Բշ. 23·4	Եր.	Օտեսա
Գշ. 24·5	5 Եր.	Աղեքսանդրիա
Դշ. 25·6	10 Առ.	Անատոլու
Դշ. 25·6	10 Առ.	Սեվաստաբոլ
Եշ. 26·7	2 Եր.	Օտեսա

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրէճ Գափու։ 10

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոպուս	4200	Սֆինքս	3000
Թէպէս	4000	Օսայրիս	3000
Ռամսէս	4000	Նեֆթիս	3000
Սէսոստրիս	3250	Բէբա	3000
Թիպա	3250	Լոդիւս	800
Մակտալա	3250	Օլինտա	800
Մարիօթիս	3250	Սեթիլ	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռէսիմլի խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
99 — 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվըրբուլ,

ROYAL VICTORIA

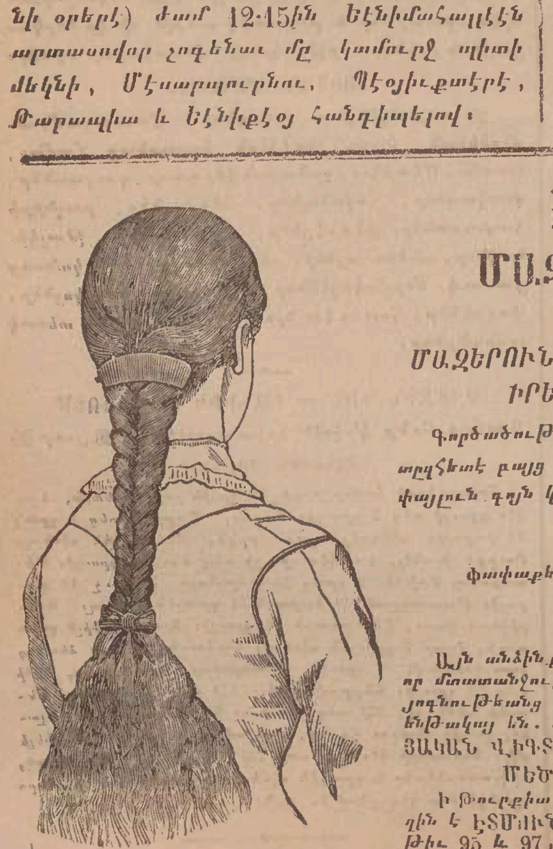

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ

ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒՔԻՆ ԵՒ ՊԵԽԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՈՅԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. կ'արգիլէ մազերուն թափիլը. Հետզհետէ բայց ապահով արդիւնք յառաջ կը բերէ. Բնական և փայլուն գոյն կուտայ մազերուն։ Գործածութիւնը բազմածախս չէ.

ՆԵՐԿ ՉԷ ՉԷ ԱՅՍ

փափաքեալ արդիւնքն ընդհանրապէս յառաջ կուգայ 10—15 օր յետոյ

Այն անձինք որք ծանր հիւանդութիւններէ ելած են, անոնք որ մտատանջութիւններ ունին, կանայք որ կաթ տուած են և մեծ յոգնութեանց ենթակայ բոլոր մարդիկ իրենց մազերը կորսնցնելու ենթակայ են. այս պարագայից մէջ մանաւանդ ՄԱԶԵՐՈՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՎԻԳՏՈՐԻԱ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉԸ կոչուած է,

ՄԵԾ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

Ի Թուրքիա մեծաքանակ վաճառման համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՏՄՕՆՏ ԳԱԲՈՒԱՆԱ, Մթերանոց անգլիական, Վոյվօտա. Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 106

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ,	4,000,000	Գանձելի հասոյթք և պահեստի դրամ	3,900,000
Տարեկան հասոյթ	1,150,000	Վճարեալ վնասներն իբր	30,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ կալուածներ, վաճառք և կարասիք, նպաստաւոր պայմաններով և չափաւոր գներով։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակ ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիյէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրէճեան խան, Գամինտոյի Պանդալին դիմաց։

94 — Ընդհանուր գործակալք Թուրքիոյ ՍԻՄՈՆ ԲԱՑՍԷՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

ՇԱՆԹԱՀԱՐՈՂ ԹՈՐՏ ԹՐԱՑԲ

ԳՈՒՍՈՅԻ ԿՈՏՈՐԻՉԸ

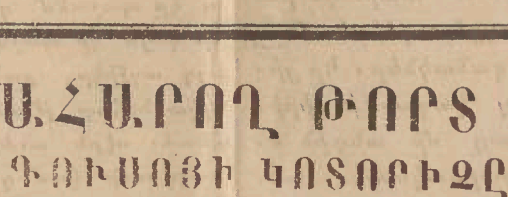

Կ'ոչնչացնէ մուկ, խլուրդ, կուզ աղուէս, եւ կրծողներու ամէն դասը.

Բոլոր ամէն արտադրութիւններէ գերազանց. Աննման յաջողութիւն. Առէք եւ դատեցէք.

Միակ արտադրութիւն որ չպարունակեր ո՛չ փոսփոր, ո՛չ արսենիք, ո՛չ ստրիքնին, ո՛չ [illegible], ո՛չ [illegible]. Ո և է վտանգ չունի ընտանի անասնոց համար։

Բարիզի 1889ի Ցուցահանդէսին մէջ առաջին մրցանակ եւ ոսկի շքադրամ

ԱՆՈՒԱՆՄԱՆ ԿԵՐՊՈՎ ԿՐՆԱՅ ՊԱՀՈՒԻԼ

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻՒՐԻՆ — ԱՐԴԻՒՆՔԸ ԱՊԱՀՈՎ

Անվրէպ և աննման միջոց՝ բնաջինջ ընելու համար կրծող անասուններն որք ամէն բան կ'ոչնչացնեն և կը լափեն տուներու, հիւանդանոցներու, զօրանոցներու, ագարակներու, մաքսատանց, նաւարանաց, ո և է հաստատութեանց, գործարաններու և դաշտերէց մէջ։

1889 դեկտեմբեր 24ին, Լինգըլնի [Անգլիա] նահանգին բնակարանները և դաշտերը արշաւեցին միլիոնաւոր մուկեր, որք մինչև իսկ տղաքները կը խածնէին։ Լինգըլնի նահանգային խորհուրդը, ժողով գումարելով անյապաղ դեկտեմբեր 27ին, արհեստից և երկրագործութեանց վնասաբեր այդ անասունները ոչնչացնելու համար ընդունեց ԹՈՐՏ ԹՐԱՑԲ անուան բաղադրութիւնը, որ մեկ քանի օր յետոյ գիտական հրճուելի յաջողութիւն մը ունեցաւ և բնաջինջ ըրաւ անասունները,

Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ և Յունաստանի համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՏՄՕՆՏ ԳԱԲՈՒԱՆԱ, անգլիական ընդհանուր մթերանոց, 95, 97, Նիւ-քաֆէ-Գալըըրըմ, Վոյվօտա, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 10

ԼԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ

L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ
ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
61, ՌԷՓՈՒՊԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ 80,000,000 Ֆրանք — ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՅՍՕՐ ԵՂԱԾ Վ.ՃԱՐՄՈՒՆՔ 1,500,000 Ֆրանք

ԼԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, արագ զարգացում մ'ունեցած է։ Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխն։

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմադէմ են, ինչպէս շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, Երաշխաւորութիւնք և Գլխավճարք՝ փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտ, հանգստեան անուանելոց ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։ Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1884 Յունուար 1 էն։

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս Էֆէնտի Անպարճեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40. Պահչէ Գափու, Պոլիս։ 5

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթօր Ալէքի ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է դառնահամ և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճախճախուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և պայքարիչ ստոյգ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդիւնքը ստոյգ գիտութեամբն։ Այս ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր անըմբռնելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորումն. որոց առանուններն տրուած է. ջերմն և սարսուռ, թոդուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճախճախուտ վայրերէ բուրեալ մահաբեր նիւթերով, կամ բաց աղբանոցներէ և ականներու ծակտիներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Ալէքի ջերմի ու տենդից դեղը կը ջնջէ այդ թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն ստուգապէս անվտանգ և անվնաս է և օգուտն ստոյգ, միայն թէ տրուած հրահանգին համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Կ. Պոլսոյ։ 203

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Պոլսոյ մէջ կանոնաւորապէս նաւող

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է [illegible] որ պիտի մեկնի օգոս. 5ին։

Բարիզ Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 250 Ֆրանք
Բ. » 178 »

[illegible]

Նաւուղեքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲՐՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ
14 — Մումհանէ փողոց, Թիւ 14

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

DÉPURATIF INCOMPARABLE
Le Grand Régénérateur du Sang

ROB LECHAUX
BORDEAUX
EB

ROB LECHAUX

Sucs végétaux concentrés de
Cresson et de Salsepareille rouge
FORTIFIE, RENOUVELLE LE SANG
Donne la Santé, la Force, la Vie
Médailles d'Or et Diplômes d'Honneur
A TOUTES LES EXPOSITIONS
Demander la Brochure sur la RÉGÉNÉRATION du SANG
Dépôt Général: MARIO LECHAUX, Pharmacien-Chimiste
Rue Sainte-Catherine, 164, BORDEAUX
Détail dans toutes les bonnes Pharmacies

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈԴԻ ՕՇԱՐԱԿ)

ՄՈՐՈՒ ՁԿԱՆ ԶՈՒՏ ԻՒՂ

Հիփոֆոսֆիթ ով լայմ և սոտա

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈԴԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորու ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիբոֆոսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ծռզածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով:

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐՑԷԼ 105

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 12

1890 ՄԱՅԻՍ 17 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն իջնող շոգենաւներ

Ժ.	Վ.	
11	—	Առնաւ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք.
11	—	Եէնիմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
11	20	Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիք.
11	40	Պէյգօզ Բաշաղ. Չուպգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
11	45	Ռ. Ա. Գավագ Եէնիմ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
12	15	Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշաղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ
1	—	Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ստէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
1	30	Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշաղ. Չուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ. Պէշիք.
2	—	Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ, Եէնիք. Միրկ. Պօյճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
2	50	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշաղ. Չուպգ. Գանլըճա Ա. Հիս. Գանտլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Խասկ.
3	—	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիքէօյ Ստէնիա Միրկ. Պօյաճք. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավ. Գուրչ. Օրթագ. Պէշիկ.
4	—	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշաղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիկթաշ
4	15	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ստէնիա Միրկ. Պօյաճք. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնաւ. Գուրչ. Օրթագ Պէշիքթաշ
5	45	Եէնիմ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Միրկ. Պօյաճըք. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավ. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիք.
7	—	Եէնիմ. Մէզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշաղ. Եէնիք. Միրկ. Գանլըճ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Առնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթագ. Գուզկ. Պէշիք. Խասկ.
7	45	Ա. Ռ. Գավ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկէօն Ռ. Հիսար Պէպէք. Առնվ. Օրթագ. Պէշիկ.
8	45	Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Խասկ.
9	—	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ստէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք. Առնավ. Գուրչ. Օրթագ Պէշիկ.
10	—	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Առնավ. Օրթագ. Պէշիկ.
10	30	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Առնավ. Գուրչ. Օրթագ. Պէշիկթաշ
10	45	Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Խասկ.
11	—	Մէզպ. Պէօյ. Թարպ. Եէնիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Առնվ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւներ

Ժ.	Վ.	
12	—	Պէշիք. Օրթ. Գուր. Առնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
1	—	Պէշիքթ. Օրթագ. Գուրչ. Առնավ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյ. Մէզպ. Եէնիմ.
1	45	Խասկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճա Չուպգ. Բաշապաղչէ Պէյգօզ Թարպ. Պէօյք. Մէզարպ. Եէնիմ.
2	—	Պէշիք. Օրթ. Գուր. Առնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզպ. Եէնիմ.
2	45	Գասըմ. Խասկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Առնավ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշաղ. Պէյգ. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմ.
3	—	Պէշիկ. Օրթագ. Գուրչ. Առնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ստէնիա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3	30	Խասկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշղ. Պէյգօզ Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
4	—	Պէշիքթ. Օրթագ. Գուրուչ. Առնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյճ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ.
5	—	Խասկ. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Առնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ. Ռ. Ա. Գավագ
6	15	Գասըմ. Խասկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթագ. Առնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
7	15	Պէշիք. Խասկ. Գուզկունճ. Օրթագ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Առնավ. Գանտլ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Գանլըճա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
8	30	Պէշիքթաշ Օրթ. Առնվուտ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մէզպ. Եէնիմ.
9	15	Պէշիկ. Օրթագ. Գուրչ. Առնավ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Գանլըճա Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյիւք. Մէզարպ.
10	5	Գասըմ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշաղ. Պէյգ. Թար. Մէզ. Ռ. և Ա. Գավագ.
10	15	Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Առնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11	—	Պէշիք. Օրթագ. Գուրուչ. Առնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11	10	Խասկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպ. Բաշաղ. Պէյգ.
11	30	Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք.
12	—	Պէշիք. Օրթ. Առնվ. Պէպէք Պօյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք.

Առաւօտուն Եէնիմահալլէէն ժամ 11ին և 11.40ին, Պէյգօզէն ժամ 1.40ին, Եէնիքիւղէն ժամ 2.5ին և կամուրջէն 12.20ին և 1.15ին և երեկոները կամուրջէն 8.15ին և 8.30ին, և ժամ 10ին Մէզարպուրնուէն ելնող շոգենաւներուն մէջ բեռ չպիտի ընդունուին։ Ժամ 10.40ին կամուրջէն Խասգիւղ [illegible] շոգենաւը բեռ չպիտի ընդունի։

Փոթորկալից օդերուն Մէզարպուրնու և Ռ. Գավագ շոգենաւ չպիտի հանդիպի։